

MODERNÍ DIVADLO

LISTOPAD – PROSINEC 2024
2. číslo

EV
SALZMANNOVÁ

HESTER
A SRNICEK
AŽ SKONČÍ
PRÁCE

IVAN URYVSKÝ

LEXOVÁ A JELÍNEK
VÁNOCE U ČAPKŮ
ANEB JAK KAREL A OLINKA
VAŘILI DORT CUKROVÍ

SIMONA PETRŮ
JEŽEK

13. PROSINCE 2024

**PŘEMYSL RUT A KOL.:
KOLEDUJEME SI – VÁNOČNÍ SPECIÁL**

Svařeným vínem provoněné předvánoční setkání s Přemyslem Ruten, Markétou Potužákovou a jejich přáteli. Zahrají a zazpívají vánoční písně staré i nové, české i evropské, lidové i autorské, zbožné i skeptické.

25. LEDNA 2025

**JAN ŠOTKOVSKÝ:
WESTERN, ŠEHEREZÁDA,
JIRÁSEK – JAK SE TO RÝMUJE?**

MDP nikdy nebyla scénou specializovanou na hudební divadlo, ale „divadlo, které mluví, zpívá a tančí“ se jak v Ornestinu, tak ve Werichově Divadle ABC pěstovalo celkem intenzivně. V této přednášce se zaměříme na tři pozoruhodné původní muzikály napsané přímo pro scény MDP: *Limonádového Joea* (1955), *Šeherezádu* (1967) a *Filosofovskou historii* (1968).

**KRONIKA MĚSTSKÝCH DIVADEL
PRAŽSKÝCH VŽDY JEDNOU MĚSÍČNĚ
V SOBOTU ODPOLEDNE
OD 15.00 DO 16.30 HODIN
NA MALÉ SCÉNĚ DIVADLA ABC,
NENÍ-LI UVEDENO JINAK.**

**REZERVUJTE SI SVÉ MÍSTO VČAS NA:
WWW.MESTSKADIVADLAPRAZSKA.CZ,
NEBO V POKLADNÁCH MĚSTSKÝCH
DIVADEL PRAŽSKÝCH.**

ÚNOR–KVĚTEN 2025

**VLADIMÍR JUST:
NAROZEN VE ŠTÍRU – ŠÍŘIL SLUNCE!
(POŘAD VĚNOVANÝ MIROSLAVU
HORNÍČKOVI)**

O životní a umělecké cestě takřka renesančně všestranného Miroslava Horníčka, která byla všechno jiné, jen ne bezkonfliktní. Od slibného rozjezdu v Plzni, přes bohatou kariéru na největších pražských scénách, jež určovaly směr československého divadla, až ke kariéře u rozhlasového mikrofonu či před televizní a filmovou kamerou.

**JANA SOPROVÁ:
JAROSLAVA ADAMOVÁ – PROSTĚ
JSEM BYLA POMINUTÁ DIVADLEM**

Herecká kariéra Jaroslavy Adamové byla neodmyslitelně spjata s Městskými divadly pražskými, zvláště pak s Divadlem ABC, do něhož ji přijal Jan Werich. Stala se spolehlivou oporou jeho souboru a v soukromí jeho „katastrofální přítelkyní“. Hvězda někdejšího Ornestina by v letošním roce oslavila 100. narozeniny.

**KAMILA ČERNÁ:
DIVADLO KOMEDIE V DOBĚ
UMĚLECKÉHO VEDENÍ MICHALA
DOČEKALA ANEB OD HAMLETA
K FAUSTOVI**

Přednáška zaměřená na období, kdy v Divadle Komédie působili Michal Dočkal a Jan Nebeský (1994–2002), nás seznámí s tehdejšími repertoárem a s hereckým souborem, který v té době patřil k nejlepším v Praze. Pokusí se ozřejmit, čím se Dočkalova a Nebeského Komedie zapsala do dějin novodobého českého divadla.

**MARIE BAREŠOVÁ:
MĚSTSKÁ DIVADLA PRAŽSKÁ A FILM**

Světy divadla a filmu k sobě mají blízko od vynálezu kinematografu. Propojují je umělecké přístupy, náměty i osobnosti. Městská divadla pražská patří ke scénám, u nichž jsou tyto vazby kontinuálně viditelné v řadě úrovní. Představíme si je na konkrétních příkladech prostřednictvím přednášky doplněné filmovými ukázkami.

Miroslav Horníček: *Malá noční inventura* (divadlo ABC 1982)

FOTO: MARTIN POŠ

Jaroslava Adamová

FOTO: AUTOR NEZNÁMÝ

Ladislav Trojan, Lubomír Lipský a Jan Skopeček ve filmu *Tři chlapi v chalupě* (1962)

FOTO: SOUKROMÝ ARCHIV RODINY LIPSKÝCH

UMĚNÍ SVOBODNÉ MUSÍ BÝT A EMPATICKÉ

Vážené čtenářstvo, blíží se 17. listopad. Nebude ledajaký, tohoto roku si totiž připomeneme pětatřicáté výročí sametové revoluce. Přitom svoboda a demokracie se zdají v posledních dnech stále více vyprázdněnými pojmy. Nechci v tomto úvodníku spílat mocným a lamentovat nad současným rozpadem světa, takových textů se v následujících dnech objeví nepočítaně. Ale přesto, neodpustím si alespoň jedno zvolání s pohledem zaměřeným k česko-slovenským hranicím: Umění musí být svobodné!

V tomto úvodníku se ovšem chci především rozloučit, jelikož toto číslo *Moderního divadla* je mým posledním. Ve spolupráci s desítkami autorů a autorek, jazykovou redaktorkou Janou Křížovou, grafikem Romanem Černohousem, fotografem Patrikem Boreckým a archivářkou Justinou Bargel Kašparovou jsme do světa vypravili dvaatřicet čísel. Některá vznikala s vášní, jiná v únavě, stejně tak, jak se stavy a emoce v životě přelévají. A jednoho dne u mě převládly únava a pocit, že je třeba jít dál, hledat nové překážky a více angažované a smysluplnější cíle. Konec ale vždy znamená i nový začátek, a budete-li chtít, potkáme se na jiných divadelních, literárních a publicistických platformách.

Jsem hrdá, že jsem mohla v Komedii kurátorovat desítky výrazných výstav mladých umělců a umělkýň. Chci proto upozornit na tu poslední s názvem *Venuše v krajině snů*, která je instalována až do konce roku. Trojice výtvarníků Vavřinec Vyoral, Anna Hušková a Michael Jan Bublík různými styly, materiály a technikami někdy surreálné a jindy naturalisticky oslavují tělesnost a jinakost. A právě odvaha, rovnoprávnost, pocta neprůměrnosti a nekonvenčnosti jsou také motivy pro mě zásadních inscenací *Já, Johan*a a Orlando*, které jsem se slovenskou režisérkou Alžbetou Vrzgoulou a slovenským režisérem Mariánem Amslerem připravila v Komedii. Společně jsme prověřili toleranci českého diváctva a inkluzivnost českého jazyka. V poslední jmenované inscenaci jsme si dovolili k románu z roku 1928 v závěru dodat citaci z *Knihy krve* z roku 2022. Švýcarští nebinární autoři Kim de l'Horizon (k vlastní genderové identifikaci zvolili*y *neutrální zájmena they, them*) svou poetičností a nejen literární pokrokovostí pokračují v linii tvorby Virginie Woolf. A my jsme tímto krokem chtěli ukázat, že společnost a jazyk se vyvíjejí a mění, že od uznání ženské rovnoprávnosti je potřeba udělat krok dál. Kam? K uznání jakéhokoli člověka. K humanitě.

A pokud nyní ve společnosti převládá větší citlivost, tak se jí nevysmívejme. Třeba právě empatie je cesta ke světu, který si všichni přejeme.

LENKA DOMBROVSKÁ
šéfredaktorka Moderního divadla
programová kurátorka divadla Komedie

MODERNÍ DIVADLO Časopis Městských divadel pražských.
Šéfredaktorka Lenka Dombrovská (lenka.dombrovska@m-d-p.cz). Korektury Jana Křížová.
Grafika Roman Černohous. Ředitel MDP Daniel Přibyl, umělecký šéf Michal Dočkal.
Zřizovatel Magistrát hlavního města Prahy. Registrováno MK ČR pod číslem E 16755.
Zdarma k dostání v divadlech ABC, Komedie a Rokoko, elektronická verze na www.mestskadivadlaprazska.cz.
ISSN 2571-1423. Náklad 20 000 výtisků. Tisk: Czech Print Center. Dvuměsíčník.
Číslo 2, ročník 19. Datum uzávěrky 16. 10. 2024. Vychází 1. 11. 2024.
Na titulní fotografii je Eva Salzmannová. Foto Patrik Borecký.
Příští číslo vyjde 3. 1. 2025.

PARTNEŘI

bnt attorneys
in CEE

EuroAgentur
**hotel
ROKOKO**

ZŘIZOVATEL

PRA
HA
PRA
GA
PRA
G

EVA
SALZMANNOVÁ:

HEREC TVÍ NE NÍ KOM

→ **HEREČKA EVA SALZMANNOVÁ PŮSOBÍ V MĚSTSKÝCH DIVADLECH PRAŽSKÝCH OD ROKU 2018. DIVÁCI JI ZNAJÍ Z DIVADELNÍCH SCÉN RŮZNÝCH VELIKOSTÍ A ROZMANITÉHO ZAMĚŘENÍ. JE ZNÁMÁ JAKO RÁZNÁ A OTEVŘENÁ ŽENA, ZAPÁLENÁ DIVADELNICE A OBLÍBENÁ PEDAGOŽKA. O TOM VŠEM JE NAŠE INTERVIEW.**

Jedním z témat *Orlanda* – románu i inscenace, kterou právě zkoušíme v divadle Komedie – je transgenderová změna muže v ženu. Vy často hrajete mužské role. Jak si to vysvětlujete?

Myslím si, že mám v sobě mužskou energii. Jsem velká, umím mluvit nahlas, mám schopnost razance, která není u žen úplně běžná, jsem v mnohém výrazná, to asi režiséry a režiséry inspiruje k tomu, že mě obsazují opravdu často, až je to na pováženou, do mužských rolí. Přitom si myslím, že vnějškově nevykazuju žádné mužské znaky, spíš naopak, ale to je prostě divadelní magie.

Ale nebylo tomu tak od nepaměti. Dokonce si myslím, že jsi byla femme fatale...

Nebylo. Asi to souvisí se stárnutím. Ale nevím, jestli jsem kdy byla femme fatale, spíš jsem hrála i spoustu krásných ženských rolí. Možná ve mně věkem začala převládat ona razance, ale po pravdě ve mně byla vždycky, jen možná míň viditelná. Ve

slavné inscenaci *Romeo a Julie*, kterou režíroval Zdeněk Potužil v Divadle na okraji v Rubínu, jsem hrála Julii, která byla hodně dominantní a temperamentní, s Romeem mlátila o jeviště.

A není to klišé, že síla a razantnost jsou mužské povahové vlastnosti?

O tom je právě *Orlando*, co to vlastně znamená záměna mužství a ženství. Je to téma, které mě vždy vzrušovalo. Myslím si, že v každém člověku je část druhého pohlaví. Třeba muži, kteří mají v sobě velkou část ženství, jsou podle mě múzičtí, často úspěšní umělci.

Váš manžel Karel Steigerwald je dramatik a satirický komentátor. Má také ženskou stránku? At' už v profesní, či intimní rovině?

Steigerwald má samozřejmě masku stoprocentního muže, je vždy a rozhodně muž. Co ví ale jen člověk, který ho zná dlouho, je, že má měkké břicho. Asi to zní legračně, nemyslím to samozřejmě fyzicky, ale má v sobě určitou přecitlivělost, kterou obratně skrývá.

Byl Shakespeare muž, nebo žena?

Shakespeare? Byl zřejmě všechno. Když se oprostíme od fabulací, že to vše nemohl napsat jediný člověk, a zůstaneme u jednoho Shakespeara, tak tam byl žena, muž, nemuž, nežena, dítě, stařec, opilec, duch, prostě všechno.

Jste pedagožka na DAMU, vím, že si vás hodně studenti váží, ale jak se díváte na iniciativu Ne!musíš to vydržet, na situaci, kdy se na veřejnosti přetřásaly mocenské vztahy učitelů a žáků i sexuální obtěžování? Změnilo se něco ve škole?

Myslím, že každý takový otrěs, pokud není likvidační, pokud školu nesmete, a zdá se, že nesmetl, je očistný. Nebudu tvrdit, že se nic nestalo. Škola má už mechanismy, které zabraňují tomu, aby se to opakovalo, samozřejmě otázka je, jestli to dělá šikovně, jestli to není jenom formální, to nedovedu úplně posoudit. Ale ten otrěs nebyl příjemný pro nikoho, zejména pro pedagogy. Já nereprezentuji žádné stanovisko – ani katedry, ani školy, já mluvím teď opravdu jen za sebe. Mě to vedlo k nějaké vnitřní revizi postupu a k úvaze, zda se člověk nestává časem otupělý, méně citlivý. Zkoušela jsem se o tom bavit se studenty a dozvěděla jsem se například, že mám divný způsob humoru, na který si studenti musejí zvykat. A mohlo se třeba stát, že si ne každý na to zvykl a já mohla někoho nechtěně ranit, a ani jsem si toho nevšimla. Prostě jsem si taky osobně projela kartáčem.

→ **Eva Salzmannová (Matějčková) a Ladislav Matějček v *Romeovi a Julii* (režie Zdeněk Potužil, premiéra 1981, Divadlo na okraji v A studiu Rubín)**

FOTO: AUTOR NEZNÁMÝ / FOTOGRAFICKÝ FOND IDU

FOTO: PATRIK BORECKÝ

Na druhou stranu si nejsem jistá, jestli požadavek, aby to „nikdy nebolelo“, je uskutečnitelný. Nevím. Když jste v divadle a máte toho nejhodnějšího režiséra, který nemlátí věcmi, neřve, tak pořád manipuluje s hercovým vnitřkem, někam ho posouvá a tlačí, i když z něj vychází. A ten tlak je často nepříjemný. Samozřejmě můžeme diskutovat, můžeme zkoušet různé varianty, ale podstatou je sebevýdej herce, a to může být někdy bolestivé a nejde to z této profese odstranit. Tohle je ale citlivá a složitá debata. Herectví zkrátka není komfortní profese.

Jak je možné vydržet u divadla desítky let? Co například doporučujete svým studentům na DAMU?

Doba se opravdu změnila a myslím, že nyní je pro mladé lidi, kteří vstupují do praxe, těžká. Skončila jsem DAMU v roce 1982, takže jsem přes čtyřicet let u divadla! A vidím, že mladí herci toho musí obsáhnout mnohem více, než jsme museli my.

Jsou vystaveni tolika různým vlivům... Musí být flexibilnější, za nás samozřejmě fungovala velká a malá divadla a také ta studiová, ale mám pocit, že takové rozdíly mezi prostory a vyjadřovacími prostředky, a tedy i mezi herectvím, nebyly.

Vy jste ovšem proslulá tím, že mezi nejrůznějšími scénami a styly umíte proplouvat.

Už moc ne.

Ale pořád hrajete v ABC, v Divadle v Řeznické či libeňské synagoze. Je to váš způsob nějakého vyvažování?

Ano, vždycky jsem to tak cítila. Začala jsem v Rubínu, pak jsem byla dvacet let v Národním divadle, ale nikdy jsem pupeční šňůru s alternativou nepřetala, vždycky jsem v tomto světě jednou nohou vězela, nebo jsem se do něj vracela. Holt jsem z toho vyrostla, tak mi to je nějak blízké. Je to obohacující, herec se naučí prostředky odstiňovat, volit je. Ale na extrémní věci, které se dneska už v inscenacích objevují, a to i ve velkých divadelních domech, na to bych už fyzicky neměla. Naposledy jsem viděla ve Volksbühne Berlin představení *Ophelia's Got Talent*, kde se herečky-performerky potápěly v obrovském akváriu, dělaly tam akrobatická a varietní čísla, zpívaly, tančily, stepovaly, bylo to úžasné!

Které své role považujete za divadelní zázrak? Které jsou takzvané nezapomenutelné?

Nezapomenutelné pro mě bylo Divadlo na okraji, se kterým jsme hráli už ve zmiňovaném Rubínu. A asi bych zase zmínila Julii. Ta inscenace byla extrémní a vzbuzovala kontroverze. Ale míra svobody a razance pro mě byly pohlcující. Hráli jsme to třeba i v plenéru na Malostranském náměstí, měli jsme jen takové malé kramářské jeviště a nic víc. Nic takového jsem před tím nezažila, čerstvě jsem vyšla z DAMU a toto bylo prostě ohromující. Pak musím jmenovat dvě monodramata, což je trochu podivné, protože si myslím, že jsem v divadle spíše kolektivní typ. Ale v Národním divadle, na scéně Kolowratu, jsem hrála v inscenaci *Historický monolog*. A tady jsem poprvé ztvárnila muže a byl to Emil Hácha. Hru napsala Milada Součková a inscenaci režíroval J. A. Pitínský, a to bylo velké setkání. Byl to obtížný text, filosoficko-politický, kdy jsem byla sama na jevišti hodinu patnáct a na hlavě jsem měla kaolinovou masku, kterou udělala Jana Preková. To jsem se opravdu dostávala na hranici svých možností. To bylo v roce 2010 a o sedm let později jsem zase hrála chlapa v monodramatu *Jasno lepo podstín zhyne*. Byla to dramatizace románu Sary Baumeové a inscenaci režírovala Viktorka Čermáková v MeetFactory. Hrála jsem starého bezdomovce, který už má na světě jenom psa. Byl to ten typ představení, kdy jsou na herce kladeny obrovské fyzické i psychické nároky, které dokážou člověku trochu znepríjemnit den, protože když jsem věděla, že to večer budu hrát, od rána mi bylo špatně od žaludku. Za tuhle roli jsem mimochodem byla nominovaná na všechny divadelní ceny, které v téhle zemi jsou, nakonec mi žádnou nedali.

Vidíte a já jsem vás považovala za hodně odolnou ženu!

Ano, o herečkách se říká, že jsou nádherné a úžasné, já jsem odolná! Viktorka Čermáková o mně jednou řekla: „*Eva, to je herečka, co vydrží extrémní zátěž*.“ Já nevím, jestli to má být pochvala. Zní to, jako bych uměla složit několik pytlů cementu. Ale dobře, je to asi lichotka.

Jen bych se vrátila ještě k Národnímu divadlu, protože jsem si to tam užila a budu třeba vzpomínat na inscenace Michala Dočekala *Mikve* a na *Lakomce* s Borisem Rösnerem.

Jste stálou účastnicí některých divadelních festivalů, připadá mi, že tak často jako vy nechodí do divadla moc hereček a herců. Není váš život už divadlem přesycený?

Pořád mě divadlo vzrušuje. Už si říkám, že bych nemusela vidět všechno, jezdit za divadlem do jiných států třeba. Ale stejně jedu, když je příležitost. Chodím do divadla proto, abych se dozvěděla něco o světě a o sobě. Nemám moc ráda komedie a vím, že se říká, že dnešní doba si je žádá, ale mě prostě nebaví. Mám radši zatěžkané kusy, které klidně trvají pět hodin a já pak o nich dalších dvacet hodin přemýšlím. Chodím do divadla pro setkání se s tématem a se sebou samou. Někdy taky zuřím, že tomu nerozumím, a je to proto, že jsem stará. Ale i to zuření je pro mě zpráva!

Taky se o vás říká, že jste intelektuálka. Je to pro herečku výhodná nálepka?

Herečka má být plná emocí. Intelektuálky jsou hrozné! Myslím, že jsem si to vydobyla pochybovačstvím. Jsem diskutérka, pochybuju. Baví mě diskutovat o tématech během zkoušení, otáčet je a rozebírat. Po nocích Nietzscheho ale nečtu!

Co čtete po nocích?
Teď mám rozečtený poslední román Terezy Boučkové *Dům v Matoušově ulici*.

Čtla jste knihu Toyen – První dáma surrealismu od Andrey Sedláčkové?

Toyen jsem zhltna na dovolené ve Francii. Karel říkal: „*Kam furt chodíš?*“ A já: „*Počkej, počkej, nemluv na mě teď*.“ Sešrotovala jsem to za dva dny. Je to obrovské téma ženství a mužství. Nevíme, zda se Toyen skrývala za to, že je muž, nebo neskrývala, ale opravdu se tak cítila. Je to zahalené tajemstvím, což je dobře. Nádherná a poutivě napsaná kniha.

Jste herečka matka. Změnilo se něco na vašem zápalu divadlem mateřstvím?

Já si myslím, že jsem byla hrozná matka. Upřednostnila jsem totiž profesi. Mohla jsem

→ Jako královna Alžběta I. v inscenaci *Orlando* (režie Marián Amsler, premiéra 2024 v divadle Komedie)

↘ V monodramatu *Jasno lepo podstín zhyne* (režie Viktorka Čermáková, premiéra 2017 v MeetFactory)

↓ S Tomášem Havlínkem v inscenaci *Andělé v Americe* (režie Michal Dočekal, premiéra 2019 v divadle ABC)

to udělat, protože jsem měla tchyni, která už bohužel nežije, a ta mě absolutně kryla. Naše dítě nebylo někde špinavé nebo hladové, naopak, bylo skvěle zaopatřené. Pro mě je dnes hodně dráždivé pozorovat, jak jsou dneska mladé herečky velmi intenzivní matky. Když si na sebe vzpomenu, běhá mi mráz po zádech. Hrála jsem ještě v devátém měsíci, pak jsem ani nebyla na mateřské. Prostě jsem hrála a hrála. A nejsem na to pyšná, ale bylo to právě takové intenzivní období v Rubínu.

Ale to pořád neznamená, že jste špatná matka, možná ne intenzivní, ale zpět k mé původní otázce. Změnilo vaše herectví mateřství?

Stoprocentně. Ten zážitek z mateřství je obrovský. Teď nechci nikoho zranit, chápu, že každý nemůže mít z různých důvodů dítě, ale pokud to jen trochu jde, tak to herečkám doporučuji i za cenu nějakého diskomfortu, protože si myslím, že pro emoční vybavení herečky to je hodně podstatná zkušenost. Je to inspirativní zásobárna emocí. Kdyby za mnou přišla studentka herectví a řekla: „*Čekám dítě a teď mi nabídli velkou roli, co mám dělat?*“ Tak vždy odpovím: „*Měj to dítě. Velká role ještě přijde, přijdou čtyři, ale dítě už přijít nemusí*.“

Charakterizujte divadlo třemi slovy.
Téma, komunikace, extáze.

LENKA DOMBROVSKÁ
autorka je šéfredaktorka Moderního divadla

EVA SALZMANNOVÁ

PO ABSOLUTORIU HERECTVÍ NA DAMU SE JEJÍM PRVNÍM PŮSOBIŠTĚM STALO DIVADLO NA OKRAJI, KDE SI ZAHRÁLA NAPŘÍKLAD JULII V *ROMEOVI A JULII*, MARKÉTKU VE *FAUSTOVI* NEBO VARVARU VE *VIŠŇOVÉM SADU*. V SEZONĚ 1990/1991 PŮSOBILA V ČINOHŘE NÁRODNÍHO DIVADLA, V SEZONĚ 1991/1992 VE SMÍCHOVSKÉM DIVADLE LABYRINT, V LETECH 1992–1994 V DIVADLE NA ZÁBRADLÍ A HOSTOVALA V DIVADLE NA VINOHRADECH. V ROCE 1994 SE VRÁTILA NA SCÉNU NÁRODNÍHO DIVADLA, KDE HRÁLA AŽ DO ROKU 2018, KDY PŘIJALA NABÍDKU DO ANGAŽMÁ V MDP. JE DOCENTKOU HERECTVÍ NA DAMU, KDE VYUČUJE TENTO OBOR UŽ OD ROKU 1996. ČASTO SPOLUPRACUJE S NEZÁVISLOU DIVADELNÍ SCÉNOU. ZA MONODRAMA *JASNO LEPO PODSTÍN ZHYNA*, UVÁDĚNÉ V REŽII VIKTORIE ČERMÁKOVÉ V PRAŽSKÉ MEETFACORY, BYLA NOMINOVÁNA NA CENU THÁLIE, CENU DIVADELNÍ KRITIKY A CENU DIVADELNÍCH NOVIN. ZA HERECKÝ VÝKON V INSCENACI *ANDĚLÉ V AMERICE* BYLA V ROCE 2019 NOMINOVÁNA NA CENU DIVADELNÍCH NOVIN. V MDP AKTUÁLNĚ ÚČINKUJE KUPŘÍKLADU V INSCENACÍCH *HAMLET A BÍLÁ NEMOC* V REŽII MICHALA DOČEKALA A V INSCENACÍCH REŽISÉRA MARIÁNA AMSLERA *YERMA* A *GENIÁLNÍ PŘÍTELKYNE*.

FOTO: PATRIK BORECKÝ

FOTO: ANDREA ČERNÁ

FOTO: PATRIK BORECKÝ

SIMONA PETRŮ
JEŽEK

REŽIE MICHAL DOČEKAL
DRAMATURGIE SIMONA PETRŮ
SCÉNA JAKUB PERUTH
KOSTÝMY ZUZANA BAMBUŠEK KREJZKOVÁ
SCÉNICKÁ HUDBA MARTIN SRPEK KONVIČKA
CHOREOGRAFIE KAROLINA GILOVÁ
HRAJÍ RADEK MELŠA, ALEŠ BÍLÍK, TOMÁŠ HAVLÍNEK,
NINA HORÁKOVÁ, RENÁTA MATĚJÍČKOVÁ,
TOMÁŠ PAVELKA, HANUŠ BOR, LUCIE DUCHÁČKOVÁ

PREMIÉRA 7. 12. V DIVADLE ABC
REPRÍZY 13., 14., 18. A 29. 12. V DIVADLE ABC

NESMRTELNÝ JAROSLAV JEŽEK

V ROCE 1957 SE SEŠLI PŘÁTELÉ JAN WERICH, TEHDY PRINCIPÁL DIVADLA SATIRY, VÝTVARNÍK JIŘÍ TRNKA S HERCEM MIROSLAVEM HORNÍČEKEM A PŘEMÝŠLELI, ŽE BY MĚLI REPERTOÁRU PŘÍZPŮSOBIT TAKÉ POJMENOVÁNÍ SCÉNY. KDYŽ WERICH V ROCE 1955 PŘÍŠEL, ZNĚL NÁZEV: DIVADLO ESTRÁDY A SATIRY. TEHDY HLED VYPUSTIL SLOVO ESTRÁDA, ALE STEJNĚ VNÍMAL, ŽE TO NENÍ ÚPLNĚ ONO: „...SATIRICKÝCH HER JE TAK MÁLO, ŽE DIVADLO NEMŮŽE ODPOVĚDNĚ NĚST SVŮJ DOSAHDNÝ NÁZEV.“ – „PANE WERICHU, COŽ TAKHLÉ DIVADLO ABECEDA?“ PRAVIL HORNÍČEK. TRNKA NA TO ŘEKL: „NO, V TOM PŘÍPADĚ BY PŘECE STAČILO ÁBÉCÉDÉ.“¹ A NÁZEV DIVADLA, KTERÉ PO VÍCE NEŽ PŮL STOLETÍ OSLOVUJE SVÉ NÁVŠTĚVNÍKY, BYL NA SVĚTĚ.

Jenomže divadlo U Nováků, jak se onen prostor původně jmenoval, si hned od počátku pronajalo Osvobozené divadlo Voskovce a Wericha, a to v roce 1929. Tehdy už s nimi spolupracoval ještě nedostudovaný konzervatorista Jaroslav Ježek, budoucí dirigent orchestru, skladatel a věrný přítel, který s nimi sdílel i americký exil před nacistickými okupanty.

Mimořádně nadaný muzikant, přitom téměř nevidomý muž. Od svých tří let po neúspěšné operaci šedého zákalu na pravém oku viděl jen „malým otvůrkem v zorníkové blance levého oka, což nebyla jediná vada jeho zraku“, jak po jeho smrti 1. ledna 1942 v USA napsal obětavý lékař Jaroslav H. Hůlka. „Oko bylo malé a nevyvinuté, tak zvaný microftalmus. Vedle toho bylo stíženo stálými prudkými trhavými pohyby ze strany na stranu – nystagmem... Oko snímalo jen obrázek značně malý, takže ku příkladu obyčejné novinové písmo nebo tisk notový musel být nejdříve lupou zvětšen, aby oko rozeznalo detaily a mohlo číst.“²

Přesto Ježek, narozený 25. září 1906 na (dnes pražském) Žižkově, dokázal v dospělosti napsat jedinečný hudební doprovod k hrám Osvobozeného divadla, o skladbách vážné či filmové hudby nemluvě.

HUDEBNÍM ŠÉFEM

V OSVOBOZENÉM „Ježek se stal v devětatváctém roce hudebním šéfem v Osvobozeném. To byla naše třetí sezona a jedna z nejtěžších,“ vyprávěl bývalý principál Divadla ABC Jiřímu Janouškovi v knize Rozhovory s Janem Werichem. „Byla ukrutná zima. Hráli jsme v Adrii, kde se netopilo. Lidé seděli v kabátech, někdy se obecnost vešlo do prvních dvou řad. Napsali jsme za tu sezonu několik her, a žádná nezabrala. Nakonec jsme se oba roznemohli, pak půl orchestru dalo výpověď. Tehdy jsme angažovali Ježka, který nám předtím složil už několik

písniček. Pro něj to nebylo žádné terno; byli jsme po uši v dluhích a nezbyvalo než odjet z Prahy a zkusit štěstí na zájezdovém turné. A zachránilo nás tehdy Brno, kde zabrala Vestpocketka. Ježek jel s námi – byl skladatelem, kapelníkem a taky uměleckým šéfem orchestru, který měl jen šest členů, takže v něm musel hrát ještě na piano...“³

Bylo to tak. Pro inscenaci Premiéra Skafandr, uvedenou 12. března 1929 ještě v Adrii na Václavském náměstí, napsal Ježek tři orchestrální přehledy a písně Skafandr fox, Zasu a Tři strážníci. Poslední z nich stále žije. Při seznamu míst z Ježkova květnového a červnového kalendáře – Hradec Králové, Kolín, Třebíč, Brno, Prostějov, Kroměříž, Olomouc, Moravská Ostrava – si lze představit, kde všude V+W, Ježek i herci Osvobozeného bojovali o existenci. Nebo také rozdávali vtip a radost.

Aby se mohl student účastnit, dostal z vedení Státní konzervatoře hudby 13. května 1929 dopis rektora, skladatele J. B. Foerster: „K Vaší žádosti uděluje se Vám zdravotní dovolená do konce školního roku.“ Což znamená, že vedení jeho vzdělávacího ústavu o divadelních aktivitách vědělo a pod mlhou „zdravotní dovolené“ mu umožnilo veřejně působit. On však nic nezanedbal.

Dne 28. června 1929 mu další významný skladatel a pedagog Josef Suk st. vystavil doklad o absolutoriu mistrovské školy konzervatoře: „Již v koncertu (jímž absolvoval kompoziční školu státní konzervatoře u profesora K. B. Jiráka, jinak kritika a dirigenta České filharmonie) projevuje se pan Jar. Ježek jako tvůrčí individualita samostatná a kupodivu pohotová ve vynalézavosti, ve smyslu pro znění a ve snaze po novém výrazu hudebním. Jeho smělé, někdy příkré, ale vždy nové kombinace ve vedení blasů, bohatý rytmus, zajímavé instrumentace, jeho tvůrčí zanícení – vše to opravňuje

FOTO: ARCHIV F. CINGERA

FOTO: ARCHIV F. CINGERA

← Ježek, Voskovec a Werich na konci dvacátých let 20. století

↓ Jaroslav Ježek jako student Státní konzervatoře hudby

- 1 KOLEKTIV AUTORŮ. Nikdy nic nikdo nemá mít za definitivní...: 70 let divadla v paláci U Nováků. Praha 1999.
- 2 LÖWENBACH, Jan. Hudba v Americe. Praha 1948.
- 3 JANOUŠEK, Jiří. Rozhovory s Janem Werichem. Praha 1986.
- 4 Z pozůstalosti Jaroslava Ježka v Českém muzeu hudby, Praha.

k naději, že roste nám v něm skladatel, od kterého můžeme očekávat obohacení hudby mnohým překvapujícím a smělým projevem.“⁴

ZAČÁTKY S KAMARÁDY

V BRNĚ „Ve veselém a útulném divadle na Vystavišti jsme jednoho slunného odpoledne zčistajasna objevili s Ježkem novou pracovní metodu,“ vzpomínali v Americe po jeho smrti V+W na počáteční spolupráci.

„Potřebovali jsme tenkrát narychlo píseň ve formě blues; bylo to do skeče, který se z neznámých důvodů jmenoval Babylón. Ježek seděl u piana, my vedle něj a nutili jsme ho, aby nám složil refrén – že pak uděláme slova k hudbě. Ježek by zase raději měl napřed slova. Venku byl krásný, májový den, v šerém orchestru divadla vládlo takové ospalé, sklepní ticho a nikomu z nás se moc do práce nechtělo.

Aspoň první řádku kdybyste si vymysleli, volové, ať se mám čeho chytit, domlouval nám Ježek, proháněje bluesové rytmy po klávesách. (Budíž podotčeno, že nadávky, kterými jsme se odjakživa oslovovali, byly míněny velmi něžně.) Navrhovali jsme různé nesmysly. Jeden z nich konečně Ježka zaujal. Netoliko že je tma, ale nevidím... Počkej, to by šlo... to má hezký rytmus, bručel a skandoval si tento absurdní alexandrín na klávesách. A zčistajasna ušil k těmto slovům fragment melodie, který nás všechny tři strážníky probudil. A vopakovat, naléhal, to samý, zase dvanáct stop, chápeš, a už skládal melodii následujícího verše, kterážto melodie si na nás vynutila:

Vím, že je tu všude tma, já ji nevidím. Za chvíli jsme měli šestiverší sloky neboli, jak jsme tomu říkali, fürststrofy botové – hudbu i slova. Nikdo z nás nevěděl, byla-li hudba složena na text, či text na hudbu. Slova a tóny se k sobě kladly jako cihly a rytmus byl malta. Z opojení tohoto nenadálého

úspěchu se nám vyloupí refrén takřka na jeden ráz. Chvilí veďl text, chvilí hudba a v této kolektivní improvizaci, v této jam session, vzniklo blues Tmavomodrý svět.

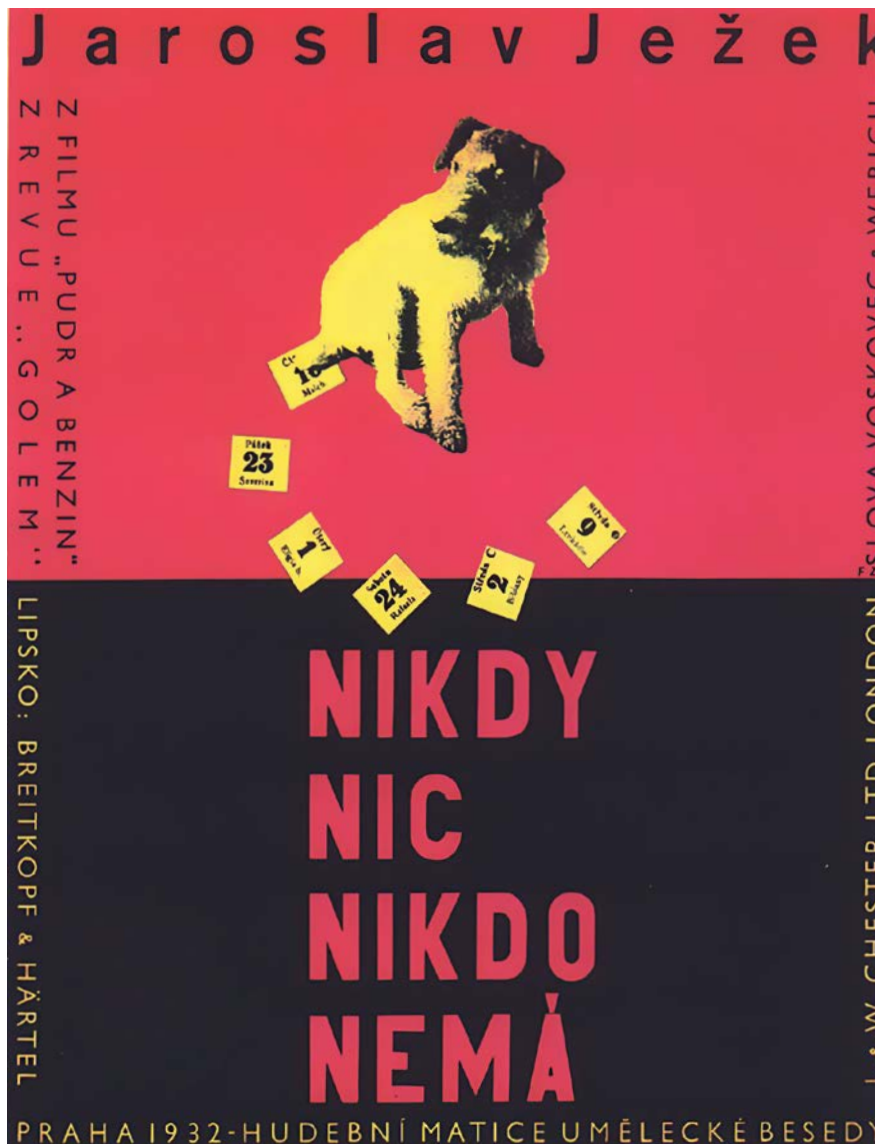
Ježek si tu písničku zamiloval. Také Vítězslav Nezval si ji tak oblíbil, že do Skleněného haveloku napsal celou sérii bluesových básní, jež sledují tutéž metrickou strukturu. I my máme rádi Tmavomodrý svět pro jeho podivný vznik, který tolik zpečetil náš autorský trojspolek.“⁵

Tak mladí muži začali psát a zpívat budoucí klasiku, která oslovuje posluchače i interprety neustále.

ZNALI SE VŠAK

DALEKO DŘÍV Připomeňme si neznámou zkušenost z vůbec prvního společného vystoupení V+W a Ježka v divadle Dada ve dvoraně pražské Umělecké besedy. Pořádaly se komponované pořady hudby a mluveného slova. Dochovaný plakát dokazuje, že *Vísací stůl* č. 2, který se odehrál 8. května 1927, autorsky spojil E. F. Buriana, Ježka, Išu Krejčího i Voskovce & Wericha. První divadelní vystoupení V + W + Ježka! Improvizace se ale pokaždé nepovede. Víme, že ho viděla kritička legionářského deníku *Národní osvobození* Fischerová (If): „Po své úspěšné předchůdkyni Visacím stole č. 1 zdědila č. 2 mnohé, následkem toho úspěch ne. Tato „revue o módě, dětech, poesii, volbách, ulici a věčnosti“ má několik dobrých scén..., i několik však řídkých a nepodařených (hlavně Voskovec–Werichovu, ve které „zpěv“ tří zabitých bylo opravdu trapno poslouchat) a herce vesměs dobré. Z této revue divadla Dada je možnost mnohému se naučit. Předně: Pozor s nadprodukcí!“

FOTO: ARCHIV F. CINGERA

MODERNÍ DIVADLO

Takže první společné vystoupení J+V+W ještě svět nedobýlo. Není divu, že o tom V+W moc mluvit nechtěli. Protože Ježek po hudební účasti v programu *Vísací stůl* č. 1 opět zazářil! Bez emocí a s plným respektem k uměleckému přínosu dvou klaunů totiž podle dobového ohlasu vychází, že ze „tří strážníků“ tehdy dosahoval nejvyšší úrovně právě Ježek. „...Hudebně byl nový nápad: produkce Ježkova na dvě piana. Pravou rukou hraje na malé jarmareční pianko bez půlnot melodií, levá doplňovala a basovala. Takováhle trošku brnkavá a doplňovaná byla table revue číslo dvě celá,“⁶ řečeno slovem kritičky.

V DIVADLE

„U NOVÁKŮ“ Vůbec první inscenací Osvobozeného v dnešním sále Divadla ABC se odehrálo 19. října 1929. Detektivní komedie o třech jednáních se jmenovala *Ličení se odročuje* a Ježek pro ni napsal „pouze“ hudbu mezi jednotlivé části. Jinak tomu bylo v následujících devatenácti kusech, které V+W a Ježek dokázali vytvořit před svým odchodem do exilu. Připomeňme si také jejich snahu natočit podle hry *Golem* a dle jejich scénáře filmový příběh s francouzským režisérem Julienem Duvivierem, což se nakonec nepovedlo. A původně rozpuštěný soubor Osvobozeného divadla byl obnoven ještě v roce 1935 v Divadle Rokoko jako Spoutané divadlo. A v roce 1936 se na dva roky vrátilo k Novákům opět jako Osvobozené divadlo.

Bylo jim souzeno pouhých deset let společné divadelní a filmové práce, přesto řada písní z jejich dílny žije stále. Už v následující jazzové revui *Fata Morgana*, kdy v souboru zazářil i komik Ferenc Futurista, dostal Ježek velkou příležitost se vyřádit. A to i díky skladbám pro později legendární dívčí baletní skupinu zvanou Jenčíkovy girls.

Zazněly tam skladby a písně *Fata morgana fox*, *Každý trestanec si nese ranec* nebo *Měsíc je má hvězda*. Jak je z uvedeného zřejmé, ne každá píseň přežila. Jako příklad si však můžeme uvést ty z filmu *Pudr a benzín*, v němž zněly písně *Nikdy nic nikdo nemá mítí za definitivní*, *Ezop a brabeneč* a *Bugatti step*. Nebo *Život je jen náhoda* ze snímku *Peníze nebo život*.

Také Ježkova hudba pomáhala k popularitě měnicího se repertoáru původně avantgardně zábavného ve společensky kritický. Po střelbě do demonstrantů v roce 1931 se cosi změnilo nejen ve společnosti. „A nás to dožralo,“ vzpomínal na tu dobu Werich. „Ne nějak uvědoměle, ale docela obyčejně. Bylo to v publiku, bylo to i v nás. Jsou chvíle, kdy nejde mlčet. Kdy k tomu, co se kolem vás děje, musíte zaujmout stanovisko. A my napsali Caesara, který byl – aspoň si myslím – pořád ještě velká sranda, ale zároveň i kritika špatné demokracie. Takové, která dovolí, aby někdo žil na úkor druhých. Takové, ve které se ti, co mají práci, musí stydět před těmi, kteří ji nemají a marně ji

2. ČÍSLO

↙ Ježkovy písně s texty V+W vycházely i samostatně

→ Jaroslav Ježek se sestrou Jarmilou a synovcem Mirkem

↓ Skladatel jako elegantní horal

- 5 LÖWENBACH, Jan. *Hudba v Americe*. Praha 1948.
- 6 *Národní osvobození*, 9. května 1927.
- 7 JANOUŠEK, Jiří. *Rozhovory s Janem Werichem*. Praha 1986.
- 8 *Národní osvobození*, 24. ledna 1937.

FOTO: ARCHIV F. CINGERA

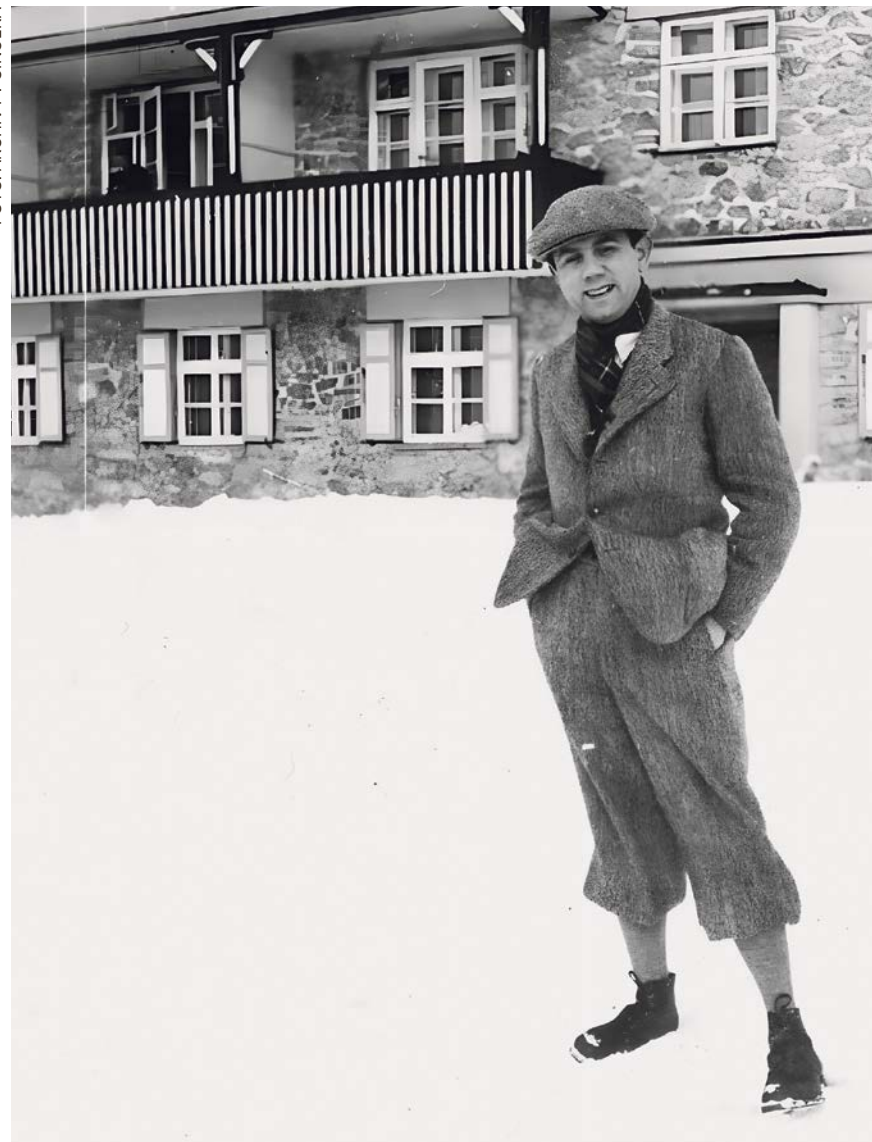
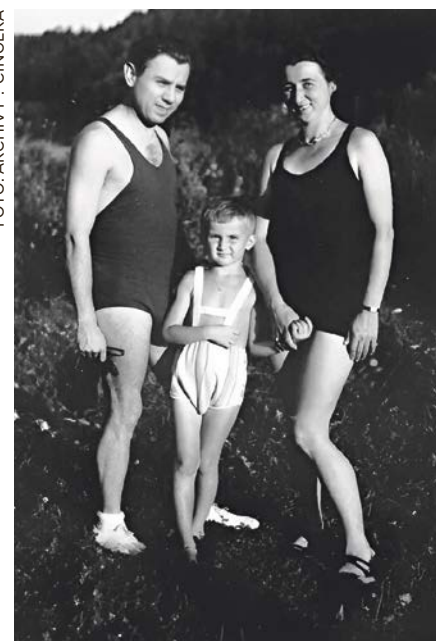

FOTO: ARCHIV F. CINGERA

shánějí – to byl náš pocit. Pak přišel požár Říšského sněmu, monstrproces s Dimitrovem, ve kterém měl být komunismus obžalován ze žhářství. V tom ovzduší jsme napsali hru Osel a stín.“⁷

Píseň *Španělskou zemi já mám rád* se stala hymnou solidarity s republikánským Španělskem, kde si nacistická legie Condor udělala z vesnice Guernica cvičný terč. Picasso, jehož si Ježek tolik vážil, vyburcovalo bezpráví k obrazu jedinečné působivosti. Bylo těch písní, co zlidověly, daleko víc. Populární se stalo i tango s názvem *Mercedes* ze hry *Sever proti jihu*, k němuž napsali text opět V+W. Čas však letěl jako zběsilý.

Paní Fischerová, nám už dobře známá zkratka (If) z deníku *Národní osvobození*, dala v rozhovoru s V+W z 24. ledna 1937 zaznít jejich novému vyznání: „Domníváme se, že Rub a líc je stejně protifašistickou hrou jako jakákoliv z posledních našich produkcí. Zdá-li se tato její linie nebo smysl výraznější, je to proto, že téma samo je politické a sociální. Když jsme v Nebi na zemi hráli postavy ohaňného kněze a kostelníka, bylo v tom právě tolik odporu proti reakci a špinavému zpátečnictví, jako když v Rubu a líci názorně ukazujeme pozadí vůdcovských metod. V Nebi na zemi byla však tato linie oblečena do transposice divadelnější, byla méně obnažena a osou hry nebyl její smysl, nýbrž spíše její konstrukce renesanční frašky. Tak vzniklo nedorozumění mezi námi a publikem.“

Samozřejmě, hrajeme Rub a líc raději, ne snad proto, že bychom tuto hru považovali o tolik lepší než předešlou, jako ji považuje publikum, ale proto, že má tak neobyčejnou odezvu. Publikum je velice nevyzpytatelný diktátor. I když se mu líbí třeba hra, které si sami tolik nevážíme, přinutí vás v ní hrát lépe než v jiné, kterou máme rádi my, ale ne publikum. Tak například si rozhodně ceníme více Slaměného klobouku než Vždy s úsměvem. Nuže, publikum bylo nespokojeno se Slaměným kloboukem: výsledek byl ten, že i dobré scény, které jsme tu měli, nestaly se nikdy herecky znamenitými; naproti tomu ve Vždy s úsměvem, hře, kterou publikum uvítalo s nadšením, vyvinuly se jeho zásluhou z řady plytkých výstupů znamenité divadelní momenty.“⁸

K nim samozřejmě přispívaly Ježkovy hudební motivy. V Osvobozeném divadle však skončily se zákazem hry *Hlava proti Mihuli* z 9. listopadu 1938. Jaroslav Ježek následoval své dva přátele do amerického exilu, kde se opět věnoval vážné hudbě. V roce 1941 dopsal svou klavírní *Sonátu*. Nejvíce se však věnoval práci s mužským a nedlouho před svým předčasným odchodem i ženským pěveckým sborem. S nimi začal sklízet umělecké úspěchy.

Tento mimořádně invenční muzikant zemřel 1. ledna 1942 ve věku pouhých pětatřiceti let.

FRANTIŠEK CINGER
autor je historik

LISTOPAD—PROSINEC 2024

VŠE STRÁVÍ JAK HRAVÝ PAN JELÍNEK

MODERNÍ DIVADLO

NOVÝ „ČAPKOVSKÝ“ TITUL VÁNOCE U ČAPKŮ ANEB JAK KAREL A OLINKA VAŘILI ĎORT CUKROVÍ PŘIPRAVIL PRO DIVADLO ROKOKO VŠESTRANNĚ TALENTOVANÝ DIVADELNÍK JIŘÍ JELÍNEK S PARTICIPACÍ DRAMATURGYNĚ TEREZY LEXOVÉ. VÍCE NEŽ PŘED DESETI LETY, V ROCE 2013, SI UŽ S ČESKÝM KLASIKEM ZAČAL V BRNĚNSKÉ HUSE NA PROVÁZKU, KDE PRO ANEŽKU KUBÁTOVOU A SEBE SAMA COBY HERCE PŘICHYSTAL VARIACI NA SLAVNOU DÁŠEŇKU, INSCENACE BYLA MIMOŘÁDNĚ ÚSPĚŠNÁ A STALA SE OZDOBOU ŘADY DOMÁCÍCH FESTIVALŮ. JELÍNKOVO JMÉNO DNES PŘEDSTAVUJE ZNAČKU HRAVOSTI, UVOLNĚNOSTI A BEZPŘEDSUDEČNÉHO NAKLÁDÁNÍ S LITERÁRNÍMI INSPIRACEMI DOMÁČÍMI I PŘESPOLNÍMI.

Autor, režisér, herec, textař i kreslíř Jiří Jelínek (*1973), ve svých počátcích ryzí amatér neodkojený žádnou z uměleckých škol, začínal v královéhradeckém sdružení Jesličky. Stál pak u zrodu dalšího „ochotnického“ uskupení DNO, mělo to být Divadlo na okraji, ale zakladatelé brzy zjistili, že takováto „značka“ už existuje v Praze, zůstalo tedy u názvu tvořeného z iniciál, divadelníci se sklony k sebeironické recesi koketovali pak i s tím, co „dno“ sémanticky obnáší. Ve formaci, která vlastně nikdy zcela nezanikla, se objevila řada později uznávaných kumštýřů, například Kamil a Miroslava Bělohávkovi, v dalších letech známí z libereckého Naivního divadla, ale i Minoru, také invenční hudební tandem DVA Báry Ungerové a Jana Kratochvíla, dnes úspěšný v rámci menšinových žánrů i ve světě. DNO bylo pravidelně zváno na prestižní amatérské přehlídky jako Loutkářská Chrudim (ano, loutky byly a jsou důležitou položkou projektů této formace) či Jiráskův Hronov.

Jako výrazná interpretační persona se etabloval i herec Jiří Kniha, ten byl spolu s Jelínkem v roce 2004 přizván Vladimírem Morávkem ke spoluúčasti na inscenacích tamního Klicperova divadla. O jiskře, která mezi tehdejšími šéfy obou souborů přeskočila a která vlastně vystihuje příbuzný přístup k divadlu, vyprávěl Jelínek v rozhovoru pro časopis *Loutkář* (2020), který s ním vedla Kateřina Dolenská. „Vladimír se na nás přišel podívat s Honzou Budařem na festival evropských regionů do narvaného atria Městské hudební síně a byl dost unešený z atmosféry toho, co se tam dělo. Říkal pak, že si připadal jako na divadelním večírku, kde se může stát úplně cokoliv. Což je, myslím, vystižení toho, co bych rád dělal dodnes. Zpřítomnit divákům i hercům ten okamžik teď a tady.“ Jelínek v interview také přiznal, že se považuje vlastně za loutkáře.

K PROFESIONÁLŮM

V Klicperově divadle také poprvé regulérně profesionálně režíroval vlastní hru *París*, originálně rozvíjející vedlejší motiv z Shakespearovy tragédie *Romeo a Julie*. S Morávkem později „přestoupil“ – i s Knihou – do již připomínané Husy na provázku, spolupracoval

a spolupracuje s množstvím divadel v celé republice, výčet jeho projektů by suploval přislovečný telefonní seznam. Při zadání jeho jména do vyhledávače internetu naskakuje kolem sedmi desítek inscenací.

Jelínkův smysl pro nekonvenční, razantní humor se projevuje i v umělcově výtvarné aktivitě, bonmoty děvčátka Fagi, figurky jeho kreslených vtipů, se objevují pravidelně už léta na poslední straně *Divadelních novin*. Rád si pohrává i s tituly svých projektů odkazujících ke známým jménům či dílům, v Huse na provázku došlo kupříkladu na *Shakespyré* či na *Nesnesitelnou lehkost jízdy*, pobaví koneckonců i název chystané novinky *Jak Karel s Olinkou*... Nápady mu nechybí ani v pohrávání si s jazykem, ostatně v *Nesnesitelné lehkosti jízdy*, féerii o cyklistickém putování tří mladíků, využil humoru, který se nabízel při vzácném výskytu opravdu českých příjmení všech protagonistů, hráli totiž Jelínek, Kniha a Sýkora (původní „rodné“ příjmení nynějšího člena MDP Tomáše Milostného, ostatně Kniha s Milostným jsou do chystané čapkovské novinky obsazeni).

Jelínek momentálně svou invencí v dobrem slova smyslu provokuje nejen v řadě pražských divadel, ale také v Českých Budějovicích, v Brně, na Kladně, v Mostu. V postcovidovém pokračování pořadu *Vízitka* rozhlasové stanice ČRo Vltava připomněl, že ročně zvládá pět až šest projektů, při dotazu moderátora na eventuelní zahraniční aktivity přiznal Prešov. Zatímco ještě při participaci na repertoáru brněnské Husy se jednalo o šprýmování s dospělým publikem, nyní se jeho tvorba přiklání spíš k dětskému divákovi a k vytváření tzv. rodinných inscenací. Ve zmiňovaném rozhlasovém pořadu kumštýř připomíná, že při tvorbě pro nejmladší divácký segment je nutné potlačit vlastní ego a nezkoušet to s ironií. Již zmíněná *Dášeňka aneb Psí kusy* v Huse na provázku byla koncipována jako vzpomínání už starších manželů (ano, Karla a Olinky) na všechno možné, co prožili postupně spolu se svými psy, vyznačovala se výraznou kontaktností, která patří k Jelínkovým devizám coby interpreta, v hravé inscenaci byly použity také loutky.

PANÍ DUŠÍNOVÁ, MŮŽE MIREK VEN?

Tato otázka, ilustrující další z faset autorovy hravé potutelnosti, se ozývá v písničce *Junáci* z tvorby Jelínkovy kapely BomBardák. Tu založil spolu s hereckým kolegou Michalem Daleckým a náplní repertoáru jsou rozverně písničky pro děti. S tím vlastně souvisejí divadelní projekty pro nejmenší, větší i dospělé, zkrátka rodinná představení, která Jiří Jelínek ve zvýšené míře realizuje v pražském Minoru.

Výrazným počinem byla kupříkladu inscenace *Anežka chce tančit* (2014) o děvčátku, které má rádo zvuky. Kateřina Kočíčková v *Divadelních novinách* východí situaci nastínila takto: „Ne očekávatelně libé zvuky, jako je melodie píana z otevřených oken za letního večera. Anežka ráda poslouchá rachocení náradí v zásuvce, vrzání skříně, tátovo

ranní zívnutí.“ Zvuky jsou totiž to základní, co spojuje Anežku se světem. Vše se rytmičuje a vrcholí tancem protagonistů. Druhou částí inscenace je pak minikoncert Jelínkových písniček (zmiňovaný BomBardák), děti se při něm mohou pohybově odvázat. V opusu *Mami, už tam budem?* (2015), určeném pro nejmenší diváky, evokoval tvůrce a zároveň představitel jedné z hlavních rolí rodinnou cestu autem s malým dítětem v autosedačce. Maminka se potomkovu oblíbené otázce, obsažené v titulu, snaží rozptýlit ad hoc vytvářenou pohádkou o stěračích, paníku a všem, co s takovou jízdou souvisí. Projekt je míněn jako terapie také pro dospělé při „vydýchávání“ netrpělivosti v dopravní zácpě, coby nejspolehlivější navigace fungují pochopitelně láska a vzájemné porozumění. Inscenace dosáhla velkého počtu repríz a byla v roce 2015 vyznamenána tradiční loutkářskou cenou Erik (tu ostatně získal Jelínek jako tvůrce již počtvrté) a je v Minoru dodnes na repertoáru. Invenční divadelník malého diváka nepodceňuje, v jeho hrách a inscenacích nikdy nejde o primitivně podbíživé „žvatlání“. Neagresivním způsobem rovněž rozšiřuje obzory teprve dozrávajícího publika.

Tak například v dalším projektu pro Minor, nazvaném *Dobré ráno, Viktoro* (2021), nás seznamuje se svérázným pábitem, který se momentálně nachází v nemocniční péči a dává k lepšímu smyšlené historky, fantaskní i zábavné. V recenzi v *Divadelních novinách* 21/2021 jsem si povšiml následujícího: „*Snově ztrřestěná komedie naplňuje i vzdělávací poslání. Tak například Viktor sestřičkám vypráví, jak byl od mala seznamován s díly výtvarného umění v galeriích (a na plátno, které se objeví před postelí, se promítá pár nejznámějších veledů světového malířství – od Mony Lisý po Guernicu), při podvodním setkání zase dojde ke zjištění, že chobotnice nemají mozek v hlavě.*“ Ono podvodní setkání konkuruje dalším neuvěřitelným destinacím ve Viktorových vyprávěnkách, setkal se prý i s yettim. Zatím posledním Jelínkovým titulem, realizovaným loni v Minoru, je

Velká fotbalová pohádka, kabaret pro diváky od pěti let, kde se ti nejmenší mohou například dozvědět, kdo to byl Pepi Bican.

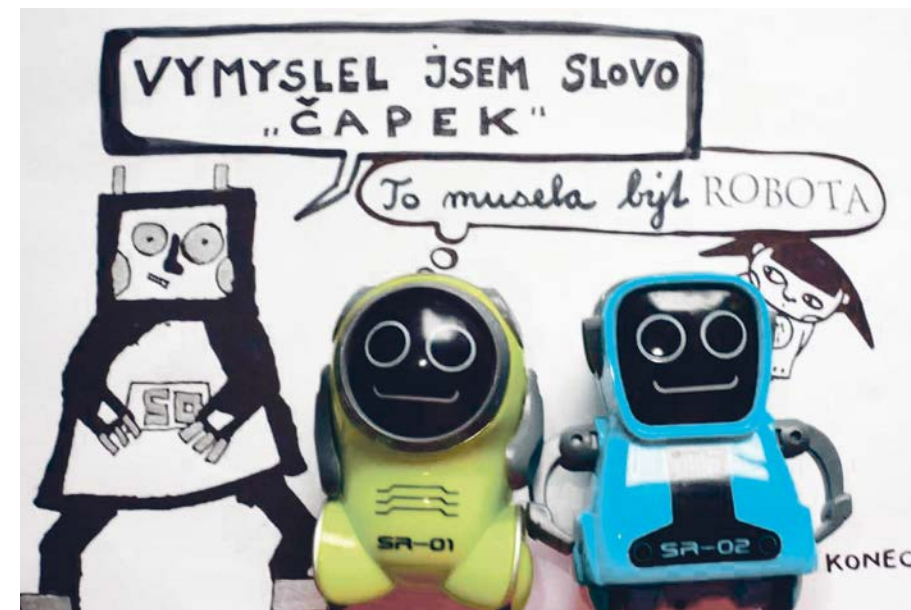
Ve spolupráci s Divadlem Na zábradlí vzdal neúnavný tvůrce letos, v roce mnohokrát skloňovaného výročí, hold Franzi Kafkovi. Jeho hravý opus nese název *Franz a kavka* a excelují v něm sestry Anežka a Barbora Kubátovy (ta první je již řadu let členkou zmíněné scény, druhá působí v Divadle pod Palmovkou). Evokují v komorním prostředí Eliadovy knihovny příběh slavného spisovatele jako malého chlapce, který se rozkukává a je poznamenán různými fobiemi, patří k nim strach z kavek-ptáků. Jelínkova hravost, týkající se dovádění se jmény i příjmeními, tady našla opět specifický prostor. Inscenace je inzerována jako představení „pro intoše od čtyř let“, ti nejmenší se oddělí od rodičovského doprovodu a v péči libé zpívajících sester, které jim věnují přátelskou péči, se usadí na zem. Jsou nejrůznějšími drobnými „ataky“ rozptylování, zároveň se jim nenápadně dostává podprahových informací o zásadních Kafkových titulech.

A dosud nejčerstvějším Jelínkovým divadelním projektem bylo zatím letošní vystoupení na festivalu Theatrum Kuks, jednalo se ovšem o dárek spíš pro dospělé publikum, formace nazvaná Národní divadlo Roškopov a DNO Jiřího „Fagi“ Jelínka předvedla jen pro letošní léto přichystanou inscenaci *Romeo a Julie aneb Mor na ty vaše paka*. Regionálně ukotvený projekt vychází z letité revnivosti mezi Starou Pakou a Novou Pakou, přerůstá však i přes svou hravou formu v znepokojivé podobství o současném rozděleném světě.

JAN KERBR

autor je divadelní kritik a publicista

Jiří Jelínek je také znám jako tvůrce Fagi, průvodkyně světem kreslených vtipů

LISTOPAD—PROSINEC 2024

2. ČÍSLO

MODERNÍ PÁR.

O MANŽELSTVÍ LITERÁTA A PUBLICISTY KARLA ČAPKA (1890–1938) A SCENÁRISTKY A HEREČKY NÁRODNÍHO DIVADLA OLGY SCHEINPFLUGOVÉ (1902–1968) SE DNES VÍ MNOHÉ, PŘESTO VE VĚTŠINĚ PŘÍPADŮ JE TENTO VZTAH REFLEKTOVÁN PONĚKUD ZKRATKOVITĚ. JISTÉ JE, ŽE AŽ UŽ SE MANŽELÉ PUSTILI DO ČEHOKOLIV, OD PSÁNÍ POČÍNÁJE PO VAŘENÍ ČI PEČENÍ DOMA KONČE, UMĚLECKÁ SOUHRA „KAČENKY“ A „OLÁSKA“ VYTVOŘILA VŽDY COSI VÝJIMEČNÉHO, COSI, CO ŠLO NAPŘÍČ ČASEM I TEHDY ZAŽITÝMI ZVYKY.

Nezvyklá a nadčasová. Taková byla nejen jejich literární díla, kde můžeme vzpomenout například Olžinu slavnou divadelní hru *Matka* či Karlovu *Věc Makropulos*, ale i jejich manželství, na které si nevěsta počkala patnáct let. Dnes se zdají nerozlučnou dvojicí, přesto cestu k vzájemnému poznání neměli úplně snadnou. Na jedné straně vystudovaný doktor filosofie, novinář a spisovatel Čapek, na druhé o dvanáct let mladší herečka, o které se dodnes říká, že si Čapka vzala z rozumu a pro společenskou prestiž.

„*Hrdina milostných představ sedmnáctileté dívky vypadá ovšem jinak než Karel Čapek, tehdy již třicetiletý, vážný pán, usedle oblečený s nehybnými, nachýlenými zády, pomalou chůzí a rozpravami o vážných tématech. To se ví, že jí jeho pozornost lichočila, že byla žensky pyšná na tento svůj úspěch, že měla k němu veliký respekt, ale od toho všeho je k lásce velmi daleko,*“¹ uvedl například Olžin bratr Karel Scheinpflug ve svých pamětech.

PROSTŘEDEK K OSLOVENÍ DÍVKY

Čapek byl pro tehdy mladičkou Olgu velkou osobností, přestože sám měl k prestižnímu společenskému postavení cestu značně klikatou. Pocházel z vesnice Malé Svatoňovice u Trutnova, jeho otcem byl uznávaný vesnický lékař Antonín Čapek a matkou Božena Čapková, sběratelka slovesného folkloru a příležitostná spisovatelka. Karel si byl své výjimečnosti vědom

KTERÝ POHNUL ČASEM
I ZAŽITÝMI ZVYKY

Svatební fotografie
Olgy Scheinpflugové
a Karla Čapka (1935)

FOTO: AUTOR NEZNÁMÝ / ARCHIV PAMÁTNÍK
NÁRODNÍHO PÍSEMNICTVÍ

poměrně brzy, v patnácti napsal v jednom dopise: „*Já příliš časné zestárl a duši i srdcem uzrál.*“

To, že z něho jednoho dne vyroste (nikoli průměrný) literát, tušil prý odmalička. První psané texty mu vycházely už během studií na gymnáziu. Paradoxem ale je, že Čapek nechtěl svou literární tvorbu vynikat kvůli touze po slávě, spíše si ji „vypůjčoval“ jako prostředek k oslovování dívek. „*Karel Čapek byl velká osobnost. Od dětství byl přesvědčen, že bude spisovatelem a již jako patnáctiletý ujišťoval v dopisech svoji první lásku Anielku, že není obyčejným člověkem,*“² vzpomínal Karel Scheinpflug. Právě dcera majitele hradecké hudební školy Aniela Nepeřená byla Karlovou první láskou, či spíše múzou, které hojně psal, ale vztah zůstal v platonické rovině. „*Není bez komiky jeho snaha získat lásku nebo alespoň pozornost dívky odváděním vlastních plánů osvětové a vzdělávací činnosti,*“³ zhodnotil Čapkovy snahy historik František Buriánek.

Karla ovšem ony zamilovanosti poháněly kupředu, přičemž k dalším jeho platonickým láskám lze zařadit například tanečnici Hermínu Bergerovou či Věru Hružovou, kterou poznal v literárním klubu Anny Lauermannové (pseud. Felix Téver) v Praze. Věra, podobně jako Olga Scheinpflugová, měla taktéž spisovatelské ambice. To, co tedy Čapka k ženám přitahovalo, byl především intelekt.

JSEM JINAK PILNÝ

Abychom se však vrátili k Čapkově kariéře. Na Univerzitě Karlově se věnoval filosofii, literatuře a dějinám umění, které studoval u profesora Karla Chytila. Byl přesvědčen, že nikoliv psaní, nýbrž vzdělání mu může pomoci nalézt zaměstnání. Roku 1915 získal doktorský diplom a toužil po kariéře vysokoškolského pedagoga. Jeho záměr habilitovat se ovšem nebyl přijat a šance na místo univerzitního vyučujícího tím pádem

MANŽELÉ SE VE SVÉ TVORBĚ VZÁJEMNĚ
INSPIROVALI, DOPLŇOVALI A DOKONALE
PŘEVÁDĚLI SLOVA T. G. MASARYKA, ŽE
„MANŽELSTVÍ NEMÁ BÝT JEN LÁSKA, ALE TAKÉ
SPOLUPRÁCE“, DO PRAXE.

Olgu Scheinpflugovou
ve dvacátých letech
dvacátého století
vyfotil Karel Čapek,
který byl vášnivým
fotografem

FOTO: KAREL ČAPEK

zanikla. Mladý Karel se tudíž obrátil zpět ke psaní a publikoval, například v periodikách *Česká mysl* nebo v *Lumíru*. Což ovšem poskytovalo pouze symbolické příjmy. „*Pořád tuze stůňu s tou páteří a jsem jinak pilný; ale nemohu sehnat místo ani s 50 Kč měsíčně, a tak mám i ty starosti, co se mnou bude,*“⁴ svěřil se tehdy příteli S. K. Neumannovi.

V roce 1917 psal pro *Moderní revue* či *Národní listy* a téhož roku mu přišla nabídka Muzea království českého. Měla ovšem háček, šlo o práci neplacenou, protože na placené místo asistenta při historických sbírkách nebyl vybrán. Čapek překvapivě vzal i dobrovolnictví, jenže práci nakonec brzy opustil. Kromě marného shánění zaměstnání ho totiž velmi trápil i zhoršující se zdravotní stav, kvůli kterému mu po řadu let nebylo jeho osobním lékařem profesorem Syllabou doporučováno ani manželství. Zní to neuvěřitelně, ale je to tak. Za Olžiným dlouhým čekáním na vdavky

vězela tedy mimo jiné i Čapková gentlemanská ohleduplnost, protože si nebyl jist, zda je správné uzavřít manželství.

Čapkovi se začalo dařit až po vzniku Československé republiky, což nakonec není, vzhledem k jeho předchozím společenským postojům, nelogické. V roce 1919 se zaměřil na překladovou činnost, kde se zabýval dílem Guillauma Apollinaira, zlom přinesl rok 1920, kdy spatřilo světlo světa jeho slavné drama *R. U. R.* O rok později získal stále pracovní místo v *Lidových novinách* a téhož roku se stal dramaturgem vinohradského divadla.

MANŽELSTVÍ NEMÁ BÝT JEN LÁSKA

Tehdy se setkal s herečkou a ambiciózní spisovatelkou Olgou Scheinpflugovou. První seznámení se konalo na půdě pražského Intimního divadla (dnešního Švandova), v divadelní kavárně, kam spisovatel

pravidelně docházel. Říká se sice, že tamní prostředí prý navštěvoval kvůli temperamentní Olze, přesto odvahu k oslovení hledal dlouho. Až jednou ji po představení poprosil, aby mu podepsala fotografii, a poté ji požádal o přečtení části textu náležejícího Mimi z jeho *Loupežníka*, protože o Scheinpflugové uvažoval jako o vhodné herečce. „*S plachostí studenta na mě počkal po představení. Chtěl, abych mu přečetla Mimi v Loupežníku, protože prý mám hlas jako pták,*“⁵ vzpomínala. A tak se sblížili. Pro Olgu tedy Čapek znamenal příležitost.

Manželé se ve své tvorbě vzájemně inspirovali, doplňovali a dokonale převáděli slova T. G. Masaryka, že „*manželství nemá být jen láska, ale také spolupráce*“, do praxe. Spojení dvou diametrálně odlišných, a přitom tak dobře se doplňujících lidí bořilo nejrůznější zastaralé společenské konvence. A kdo vlastně byla ona emancipovaná a nevěstná žena?

Na rozdíl od Karla měla ohnivě temperamentní Olga start do života jednodušší. Narodila se 3. prosince 1902 ve Slaném, zhruba 30 km od Prahy. Jejím otcem byl spisovatel a redaktor Karel Scheinpflug. Ačkoli vystudovala gymnázium a štěstí zkusila i na obchodní škole, přednost dala divadlu a měla štěstí. Začala studovat u učitelky Marie Hübnerové, členky činohry Národního divadla, k jejímž nejvýznamnějším žačkám patřily Andula Sedláčková nebo Míla Pačová-Krčmářová, a již v sedmnácti zamířila do Prahy. Měla štěstí, protože hned roku 1920 nastoupila do angažmá v Intimním divadle, aby záhy přestoupila do Městského divadla na Královských Vinohradech.

V tu dobu jí vstoupil do života i Karel Čapek a vše se zdálo ideální. I když nebylo. Intelektuální vztah, který se od začátku nezakládal na fyzické vášni, nepodporovali Čapkova matka ani Olžin otec. Přesto si pozoruhodný pár vyšlapal cestičku a jeho osudovost potvrdila nakonec i dlouhá doba, kdy vyčkávali se sňatkem. Tento čas ovšem naplňovali také pěstováním kaktusů (až vznikla povídka *Ukradený kaktus...*), sbírali perské koberce či vařili, i když tato činnost nebyla podle všeho právě Karlovou silnou stránkou.

Sňatek se nakonec uskutečnil 26. srpna 1935 na vinohradské radnici a manželství vydrželo až do Čapkovy smrti roku 1938.

MICHAELA KOŠTÁLOVÁ

autorka je historička a spisovatelka

- SCHEINPFLUG, Karel. *Můj švagr Karel Čapek*. Hradec Králové 1991.
- Tamtéž.
- BURIÁNEK, František. *Čapkovské variace*. Praha 1984.
- ČAPEK, Karel. *Divadelníkem proti své vůli*. Praha 1968.
- SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. *Byla jsem na světě*. Praha 2012.

ROZHOVOR
S REŽISÉREM
INSCENACE *PROMĚNA*,
KTERÁ JE UVÁDĚNA
V DIVADLE ROKOKOIVAN
URYVSKYJ:Z KLASIKY
JE TŘEBA SETŘÍT

PRAHA

Ukrajinu v současné době řada lidí vnímá jako celek, přitom se jednotlivé regiony až překvapivě liší. Vy pocházíte z Kryvého Rihu, působil a žil jste i v jiných ukrajinských městech...

Vnímám Ukrajinu jako jeden celek, i když každý region má své zvláštnosti. Pocházím z Kryvého Rihu, pracoval jsem v Oděse, nyní působím v Kyjevě, režíroval jsem inscenace ve Lvově, v Ivano-Frankivsku. Všechna ta místa se liší. A každé město mě inspiruje. Rád studuji dějiny jednotlivých měst, autorů, zajímá mě, kde působili, kde pracovali.

A nyní jste v Praze.

Ale jen na dva měsíce, protože připravuji inscenaci Kafkovy *Proměny*. Po premiéře se vrátím do Kyjeva. O České republice toho moc nevím, ale všiml jsem si, že tady lidé Ukrajinu znají velmi dobře, zajímají se o ni, podporují ji a to, co se děje na Ukrajině, jim není lhostejné. Na ulici potkávám velké množství Ukrajinců. Udivilo mě, když jsem slyšel, že v celém Česku je jich několik set tisíc.

Z rodného Kryvého Rihu jste odešel studovat do Kyjeva. Jak jste tuto změnu pocíťoval?

To bylo roku 2010. Ta změna byla velmi citelná, Kyjev je rozvinutější, je tam více možností. Kryvyj Rih je průmyslové město, kde je jedno, či dvě divadla... V Kyjevě je

jich, obrazně řečeno, stovka. Nemůžu říct, že bych se do Kyjeva okamžitě zamiloval, a navíc jsem posléze odjel do Oděsy... Tam je zase všechno kompaktnější, útulnější. Kyjev mi přirostl k srdci, až když jsem strávil v Oděse pět let a vrátil se do Národního akademického divadla Ivana Franka v Kyjevě. Tehdy jsem pocítil, že je to moje město.

Jaká to pro vás byla změna z pohledu jazyka? Naráží na jazykovou otázku, která stále není pro Čechy srozumitelná. Přestože zprávy o Ukrajině jsou u nás na denním pořádku, velmi často se stává, že se mě lidé ptají, proč Ukrajinci hovoří rusky...

V současné době lidé na Ukrajině mluví ukrajinsky, někomu to jde lépe, někomu hůř. Já pocházím z ruskojazyčného města. Myslím, že všichni chápou, jaký tlak Rusko dlouhá léta na Ukrajinu vyvíjelo, všechny ty ruskojazyčné školy... I proto je Kryvyj Rih ruskojazyčné město, tedy bylo – až do počátku plnohodnotné války. Není to tak, že by v Kryvém Rihu nebyla ukrajinština slyšet vůbec, to ne, ale ve srovnání například se Lvovem tam ukrajinsky mluvílo málo lidí.

A jak jste ruskojazyčnost vnímal vy osobně?

Já jsem vyrostl v ruskojazyčném prostředí... Tehdy jsem se nad tím nezamýšlel, až do roku

FOTO: VIKTORIA OVČÁŘUK

2014, do revoluce důstojnosti, do Majdanu. V posledních ročnících vysoké školy jsem začal chápat, jak je jazyk důležitý. Začal jsem mluvit ukrajinsky. Velmi mi v tom pomohl Lvov. Zlepšil jsem se natolik, že jsem ukrajinsky vedl i zkoušky v divadle. Hodně záleží na tom, jaké prostředí člověka obklopuje. Vzhledem k tomu, že nyní lidé okolo mě mluví ukrajinsky, je to snazší. Ale lehké to není, pokud je člověk z ruskojazyčného města. V každém případě inscenace, které jsem režíroval, se vždycky hrály v ukrajinštině, nikdy jsem na scéně neakceptoval ruštinu. Již od vysoké školy jsem vnímal velmi vyhraněné, že v divadle musí znít ukrajinština. Tady byl můj postoj jasný, cítil jsem, že v naší profesi musíme být nositeli ukrajinštiny. Samotnému mi ale trvalo nějakou dobu, než jsem se naučil mluvit dobře, nepoužívat rusismy.

Jak se po začátku plnohodnotné invaze změnila divadelní kultura? Když sama přemýšlím o divadle a jeho roli, opakovaně se mi vybavuje, jak vnímal divadlo ve dvacátých letech ukrajinský režisér Les Kurbas. Věřil, že divadelní představení je svého druhu mysterium, kdy dochází k proměně diváka. Může alespoň částečně divadlo takto působit dnes, podle oné Kurbasovy představy?

Divadlo má na lidi velký vliv, zvláště nyní je na Ukrajině velká poptávka po divadle. Když začala plnohodnotná invaze, nějaké tři měsíce jsme vůbec nehráli. Potom se začalo v různých podzemních prostorách opět hrát... A diváci začali chodit. Pochopili jsme, že divadlo je potřeba. Snažili jsme se přijít na to, co lidé potřebují. A to hledání pokračuje dál. Ukrajinské divadlo, to je vlastně neustálé hledání. Nyní jsou vstupenky vyprodány na čtyři měsíce dopředu. Zároveň pořádáme sbírky. Za jedno představení *Konotopské vědmy* dokážeme vybrat téměř tři miliony hřiven pro Ozbrojené síly Ukrajiny. Lidé v divadle nacházejí emoce, které jsou pro ně důležité, zvláště nyní. Hrajeme

FOTO: PATRIK BORECKÝ

Snímek z inscenace *Proměna*, kterou režíroval Ivan Uryvskij v pražském divadle Rokoko

představení pro vojáky, děláme pro ně hudební programy. Do divadla přichází spousta lidí, i ti, kteří dříve do divadla nechodili. Neřekl bych, že divadlo dokáže člověka změnit, ale umí si s ním „promluvit“, protože divadelní představení je dialog.

Když mluvíme o divadle, nelze se vyhnout otázce, která se týká ruské klasiky. Nejde jen o to, zda hrát, či nehrát ruské klasiky, ale zda klasická literatura nese svůj díl odpovědnosti za to, co se odehrává.

Já ruskou klasiku neinscenuji. Před deseti lety jsem se v rámci diplomové práce věnoval Čechovovi, poté jsem se ruskou klasikou přestal zabývat. Chtěl bych ale ještě upozornit na něco jiného, na to, jaký obraz Ukrajinců byl dříve ukazován. Narážím na zakořeněnou představu, která asociuje Ukrajince se zpěvy, tanci, venkovskou tematikou. To všechno vznikalo pod tlakem Ruska. V Rusku bylo možné psát o všem vysokém, kultivovaném, ale na Ukrajině ne. To je něco, co mě vždycky strašně trápilo, co mě děsilo. Proto se snažím v ukrajinské klasice hledat i filosofické roviny. Dotýká se mě, když vidím, že se v Evropě hraje Dostojevskij, Čechov a další. Problém je, že Rusko vynakládá velké prostředky, aby se tak dělo.

Vím, že režírujete hlavně ukrajinskou klasiku, ale nezaměřujete se zatím na nikoho ze současných dramatiků. Proč?

Ano, věnuji se především klasice. Snažím se studovat klasické autory, až postupně bych chtěl přejít k těm současným. V klasice nacházím množství nesmírně zajímavých věcí. Zajímá mě doba, ve které psali slavní dramatici... Nejdřív chci studovat dějiny, až postupně si osahat současné drama.

Jakým způsobem pracujete s klasikou? Je zřejmé, že se musíte nějak konfrontovat se všemi nánosy, kterými se klasická díla od jejich vzniku

obalila. Myslím, že například *Konotopskou vědmu* Hryhorije Kvity-Osnovjanenka, s níž slavíte velké úspěchy, jste viděl mnohokrát.

Ano, inscenuji texty, které se již hrály stokrát. Klasiku ale výrazně předělávám, zkracuji, snažím se vytvářet současný text. Neměním přímo text, spíš měním určité důrazy. Vnímám klasiku po svém, tak, aby to bylo v první řadě zajímavé pro mě samotného, ale nezapomínám ani na herce, muzikanty, všechny, kdo se na inscenaci podílejí. Nemusí to být nijak supermoderní, jde mi o to, najít v daném díle to nejdůležitější, je třeba setřít prach.

A máte jasnou představu již na začátku, nebo se spíše jedná o proces, kde se vše mění v průběhu?

Každá inscenace má svou historii a potřebuje specifický přístup, ale obecně je pro mě velmi důležité hlouběji se ponořit do textu, podívat se za text, na to, co se skrývá za písmeny, na všechny emoce, které je možné z příběhu dostat ven. Je jasné, že když člověk čte text, kterému je sto nebo dvě stě let, může na něj působit zastarale. Ale postupně se otevírá skrze různé pokusy, začnou se objevovat nadčasové klíče...

Jak je důležitá vizuální stránka?

Velmi. Sám vnímám divadelní představení v první řadě vizuálně. Je pro mě důležitý určitý obraz, který mě musí zaujmout. Jakmile je divák zaujat vizuálně, začnou pracovat další smysly. Takže této stránce se věnujeme intenzivně.

Ukrajinskou klasiku jste představil i v zahraničí. V Litvě, v Kaunasu jste režíroval inscenace *Země podle stejnojmenného románu Olhy Kobyljanské*. Jaký byl ohlas?

Snažili jsme se vytvořit inscenaci srozumitelnou jak pro Litevce, tak pro Ukrajince. Nebylo tam mnoho národních prvků, jako

IVAN URYVSKYJ
(*1990)

Ukrajinský divadelní režisér. Pochází z Kryvého Rihu. Je absolventem Kyjevské národní univerzity kultury a umění. K jeho studentským inscenacím patřily například tituly *Slaměný klobouk* E. Labiche, *Strýček Váňa* A. P. Čechova, *Ukradené štěstí* I. Franka. Režíroval v řadě ukrajinských divadel, od roku 2020 působí v Národním akademickém činoherním divadle Ivana Franka v Kyjevě. Zaměřuje se na světovou a ukrajinskou klasiku. Za dramtizaci románu *Křížovatkyl* I. Franka získal roku 2019 cenu Lese Kurbase. Úspěšná byla také inscenace *Konotopská vědma* H. Kvity-Osnovjanenka z letošního roku, za kterou obdržel Ševčenkovu cenu. Letos v červnu reprezentoval Ukrajinu na divadelním festivalu v Avignonu s inscenací Camusova *Caliguly*.

je tomu u Kobyljanské. Jednalo se o evropský příběh jedné rodiny, který se mohl odehrát v kterékoli zemi. Tenhle moment popularizace naší klasiky jsme v devadesátých letech minulého století prožili, takže snadné to není, ale existují texty, které se mohou rozletět po evropské scéně. Třeba *Křížovatkyl* Ivana Franka, texty Lesji Ukrajinky...

Co byste vybral z díla Lesji Ukrajinky?

*Kamenného vládc*e, obecně je známá Moliérova verze Dona Juana a tato je viděná pohledem ženy. Je to nádherný příběh, ve verších, velmi současný text, který je možné s klidem inscenovat v Evropě. Nebo například *Modrou růži*, tu zná málokdo, to je takový ukrajinský Ibsen. *Lesní píseň* je asi nejznámější, taková pohádka pro dospělé.

V Praze jste se ale vydali jiným směrem...

Ano. Aktuálně s Annou Turlo připravujeme Kafkovu *Proměnu*. Mám Kafku rád. Je to trošku risk, ale je strašně zajímavé studovat texty, které vznikly v zemi, kde aktuálně pracuju, představovat si, jak Kafka chodil centrem Prahy. Mohl jsem klidně udělat Kafku u nás, na Ukrajině. *Proměnu* znají všichni, je to školní četba, která možná může děsit. Naše inscenace je takovým pohledem do dětství, je tam něco z toho, jak jsem text vnímal v dětství, moment nepochopení, strachu, a to je skvělé. Máme svou vlastní koncepci, vycházíme z Kafkova textu, ale zároveň improvizujeme. Nevím, jak hru diváci přijmou... Navíc *Proměna* se bude hrát v divadle Rokoko, kde byl kdysi kabaret, kam chodil i Kafka.

TEREZA CHLAŇOVÁ

autorka je překladatelka, ukrajinistka

Vojtěch Franců jako Orlando v inscenaci, která vznikla podle románu Virginie Woolf a je od října uváděna v divadle Komedie

FOTO: PATRIK BORECKÝ

TRANSŽENA A AKTIVISTKA LENKA KRÁLOVÁ NEDÁVNO PROMLUVILA V POSLANECKÉ SNĚMOVNĚ NA SEMINÁŘI POŘÁDANÉM POSLANCÍ SPD. MĚL NÁZEV ZACHRAŇME NAŠE DĚTI PŘED GENDEROVÝMI IDEOLOGIEMI A ZAZNĚLY NA NĚM PŘÍSPĚVKY TYPU: GLOBÁLNÍ LGBT A GENDEROVĚ POLITICKÁ SITUACE NEBO GENDERISMUS A POLITICKÉ NEZISKOVKY. KRÁLOVÁ SE PŘIHLÁSILA DO DISKUSE A UDĚ-LALA SPONTÁNNĚ NĚCO NAPROSTO JEDNODUCHÉHO A ZÁROVEŇ POZORUHODNÉHO. PŘIŠLA SE PANELISTŮM OSOBNĚ PŘEDSTAVIT, SDĚLIT JIM V KRÁTKOSTI SVŮJ PŘÍBĚH A ODHALIT SE JIM JAKO OSOBA, Z NÍŽ MAJÍ PŘÍTOMNÍ PRAVDĚPODOBNĚ STRACH, PŘÍPADNĚ, JEŽ SE ÚČASTNÍKŮM SEMINÁŘE HNUSÍ. „LIDI JAKO JÁ TADY VŽDYCKY BYLI A VŽDYCKY BUDOU,“ PROHLÁSILA KLIDNĚ NA TÉTO AKCI A KRÁTCE NATO SE ROZLOUČILA.

Toto poselství je sice jednoduché, ale netri-viální. Současná ultrakonzervativní lobby se totiž snaží veřejnost přesvědčit, že trans-lidé jsou jakýsi vynález dekadentní západní ideologie, kterému dnes pod vlivem pop-kultury podléhá i česká mládež. Nic nemů-že být realitě vzdálenější, a pokud se chcete v historii translidů nějak hlouběji vzdělat, doporučuji k poslechu třeba vynikající podcast amerikanistky Jamie Rose *Transistorie*, který před třemi lety začal vycházet na umělecké platformě Institut úzkosti. Jamie Rose jde ve svém vyprávění hluboko do minulosti, aby posluchačům zpřítomnila to, co tak explicitně sdělila Lenka Králová na zmíněném semináři. Tedy, že translidé tady byli a budou vždycky.

ZVRHLÁ GENDEROVÁ IDEOLOGIE V ORLANDOVI

V dějinách světové kultury o tom najdeme obrovské množství dokladů a trans temati-ce se věnuje také kanonický román *Orlando* od Virginie Woolf, jehož zpracování bude mít premiéru na konci října v divadle Komedie. Krásný šlechtic Orlando se v této próze ve svých třiceti letech proměňuje v ženu a stává se našim průvodcem dějina-mi a kulturou dalších tří staletí. Otevřenost fluidním identitám i sexuálními fantaziím této téměř sto let staré knihy by jistě dnešní konzervativní aktivisty zarazila. Dokládá *Orlando* Virginie Woolf, že tady s námi translidé byli vždycky, nebo v tomto kanonickém díle světové literatury sledu-jeme počátky zvrhlé genderové ideologie a úpadku západní civilizace?

Kromě toho, že je genderová ideologie v očích těchto lidí dekadentní, je také importem ze západních zemí, s nimiž ne-máme nic společného. Ano, Virginie Woolf

možná napsala svůj román *Orlando* poblou-zněná zvrhlostmi a frivolností umělecké skupiny Bloomsbury, něco takového by ale v českém či československém prostředí nikdy nebylo možné. I to je samozřejmě nesmysl. Můžeme připomenout například diskuse kolem genderové identity slavné malířky Toyen. Tu sice s jistotou za nebi-nární osobu nemůžeme označit, ale její hra s genderem byla zcela evidentní a ve své době provokativní.

JARCOVJÁKOVÉ NEVÁBNÁ REPREZENTACE

A teď do kin přichází úžasný dokumentární film *Ještě nejsem, kým chci být* o životě a díle fotografky Libuše Jarcovjákové. Slavné jsou její fotografie z pražského T-klubu z centra normalizační metropole. Právě ten byl totiž jedním z nejvýznamnějších míst queer lidí v tehdejší Praze a právě zde nalézala útočiš-tě celá řada lidí, kteří „tady byli vždycky“.

Režisérka Klára Tasovská s Lukášem Ko-kešem a střihačem Alexanderem Kashchee-vem vytvořili impozantní dokumentární vyprávění sestavené prakticky výhradně z fotografických snímků Libuše Jarcovjáko-vé. Prostřednictvím citlivé a „neviditelné“ postprodukční manipulace s fotografiemi a jejich seřazením do kompaktního a ko-herentního celku se jim podařilo na ploše devadesáti minut vystavět vyprávění, u ně-hož se divák ani minutu nenudí, přestože využívá velmi netradiční narativní metodu.

Využívání jednotlivých snímků ve fil-mu není samozřejmě žádnou převratnou novinkou a svým způsobem se jedná o for-mální návrat k začátkům filmové tvorby, která dala jednotlivé statické snímky do pohybu. Vytvořit ovšem touto metodou v roce 2024 celovečerní film je ovšem něco úplně jiného a udržet u takto vystavěného filmu diváctvo v pozoru a bdělosti je skoro nadlidský úkol. Právě to se ovšem autorům dokonale povedlo.

Kromě střihu, postprodukčního ladění a působivého odvyprávění příběhu pro-střednictvím voiceoveru autorky se do dokumentu zásadně otiskl také hudební doprovod Olivera Torra a badfocuse. Právě hudba a sound design dodávají experimen-tálnímu vyprávění pohyb, život a příběh

Libuše Jarcovjákové odehrávající se pri-márně za časů československé normalizace efektně spojují se současným světem a čás-tečně ho vytrhují z jeho dějinnosti.

Právě dějinná situovanost příběhu je však pro film, ale i tento text důležitá. Libuše Jarcovjáková se na svět dostává na začátku padesátých let minulého století a dospívá v časech pražského jara a exploze společen-ského a kulturního rozmachu tehdejšího socialistického Československa. Její otec i matka jsou známí výtvarní umělci, a Libu-še se tak pohybuje mezi velkými postavami československé nové vlny i avantgardního umění. Jako velký vzor ve snímku figuruje například slavná scénografka, návrhářka a režisérka Ester Krumbachová, kterou Jar-covjáková ráda a často navštěvuje.

Invaze ze srpna 1968 znamená brutální zlom, kterým se ona a její rodina dostávají ze samotného epicentra kulturního života na společenský okraj. Jarcovjákovou nepřijmou na uměleckou školu a ona musí nedobrovol-ně zlepšovat svůj třídní profil v dělnických profesích. Právě zde se ovšem rodí autorčin zájem o každodennost a intimní detaily domněle nedůležitých epizod ze života zdánlivě nedůležitých lidí. Do její tvorby se tak dostávají pražské hospody a bary, tísnivé interiéry i exteriéry pražského života ve spo-lečnosti, která byla zlomena geopolitickými silami a horko těžko hledala svou identitu.

I Libuše Jarcovjáková ovšem ve stejné době zjišťuje, že „není, kým chce být“. Vi-díme její tápání v mezilidských a partner-ských vztazích, které jsou plné náhodného opilého sexu a zároveň prosté čehokoli, co by se blížilo lásce. Tehdy také Libuše Jar-covjáková objevuje své tělo, které se stává předmětem jejích autoportrétů a které ona sama pravidelně umělecky dokumentuje. Hledání intimity se v tomto případě stává také hledáním identity. Do jejího života se kromě mužských partnerů začínají čím dál víc otiskovat též intimní partnerky.

Její nevábná reprezentace normalizačního Československa má svůj protiklad v zobrazo-vání radosti, kolektivity, spontánnosti a eufo-rie bytových večírků, do nichž se propisuje zkušenost tehdejší československé queer scény. Libuše Jarcovjáková proslula svou fo-tografickou sérií zobrazující kulturní podnik

T-klub v samotném centru Prahy. Zatímco její výjevy z pražských ulic sedmdesátých let autenticky komunikují tragičnost a bezútěš-nost éry, která traumaticky poznamenala a zlomila několik generací československých občanů, fota z tehdejší pražské subkultury odkrývají nečekaný prostor svobody a krea-tivity, který umožnil stovkám lidí této atmosféře v individuální rovině vzdorovat. Právě v těchto situacích dostává ve snímku unikátní prostor současná klubová hudba z produkce Olivera Torra a badfocuse, která zaznamenané večírky vytahuje z jejich časo-vosti a ukazuje jejich životnost. Skrze hudbu se z černobílých, padesát let starých fotografií stávají živoucí výjevy intenzivně komuniku-jící s naším prožíváním světa.

Nejen v těchto pasážích dokument *Ještě nejsem, kým chci být* pro český kontext skvěle zpřítomňuje tezi Lenky Králové, že tací lidé tady byli vždycky a vždycky bu-dou. Nemám teď na mysli translidy, kterým se snímek přímo nevěnuje, ale queer lidi obecně, kteří byli, jsou a budou pevnou součástí také českého životního prostoru, a to nejen jakousi trpěnou a perzekvova-nou složkou, ale elementem, který utvářel a utváří identitu českého a československé-ho uměleckého, kulturního a klubového života. Ve fotografiích Libuše Jarcovjákové jsou zachyceny střípky ze života této scény a dokument *Ještě nejsem, kým chci být* ji ne-chává ožít a propojuje ji s naší přítomností, jejími radostmi, problémy i souboji.

Není to samozřejmě jediné a zásadní po-selství tohoto výjimečného snímku. Ten na-příklad sleduje i cestu Jarcovjákové k pro-fesnímu úspěchu a životnímu štěstí nebo její pobyt v Japonsku či západním Berlíně. Ale právě ve zmiňovaných chvílích dokumen-tární snímek zasahuje diváctvo nejcitelněji a pomáhá mu poopravit si svůj náhled na to, co považuje za tzv. normální, přirozené a jak o naší společnosti vlastně chceme uva-žovat. Takových lidí, kteří tady byli a budou vždycky, v ní najdeme nepočítaně.

PŘIROZENÝ SVĚT A NORMALITA

Pokud bychom se vrátili k odvážnému vystoupení Lenky Králové na semináři v Poslanecké sněmovně, i umělecká díla mají podobnou moc konfrontovat diváky, čtenáře a publikum se skutečností, které nabourávají jejich představy o „přirozeném světě“ a normalitě. Jsou tím působivější a silnější, pokud to nedělají diktaticky a přímočaře a tematizace jinakosti v nich přichází víceméně nečekaně jako naprosto samozřejmá součást uměleckého vyprávění. Protože právě takové queer zkušenosti jsou: všední, všudypřítomné a lidské. Není potře-ba poukazovat na jejich výlučnost, ale spíš otevírat naši společnost všem prožitkům tak, abychom společně dokázali žít se vzá-jemným respektem, v souladu a bez násilí.

JAN BĚLÍČEK

autor je šéfredaktorem Deníku Alarm

VŽDYCKY
BYLI JSME
QUEER...

I ZA
NORMALIZACE

DRAMA O VÁNOCÍCH

Nejznámější divadelní hrou konající se na pozadí vánočních svátků je patrně Ibsenovo drama *Domeček pro panenky*, nazývané také jako *Domou loutek* či *Nora* podle křestního jména hlavní hrdinky. Mimochodem pod názvem *Vánoce* byla tato hra vůbec poprvé uvedena u nás – v Prozatímním divadle v Brně roku 1887. Do předvánočně vyzdobeného bytu Helmerových pozvala diváky také režisérka Jana Kališová, když v roce 1999 inscenovala *Domeček pro panenky* v divadle Rokoko. Pro představitele hlavních rolí si vybrala Lenku Vlasákovou, jež alternovala s Marcelou Peňázovou. Torvalda Helmera ztvárnil Jiří Štěpnička.

Znalci klasické literatury by si možná vzpomněli na scénu z Tolstého rozsáhlého románu *Anna Karenina* s názvem *Vánoce u Ščerbackých*, s níž pracovala i dramaturgyně Věra Mašková ve své scénické adaptaci Anny Kareniny uvedené na jevišti divadla ABC v roce 2007 v režii Petera Gábora.

Příliš štědrý večer nazval dramatik Vratislav Blažek satirickou komedii odehrávající se v rodině svědomitého soudruha Nováka (Rudolf Deyl), jemuž děti naservírují nejedno překvapení. Novák, jenž se celý život soustředí na práci, totiž jaksi pozapomněl, že mu děti dospěly. Dcera i syn chystají svatbu, a na cestě je dokonce vnuče, jež čeká dcera (Jiřina Bohdalová) s dvacetiletým Tomášem (Jiří Kodet). Jsou to právě mezigenerační rozdíly a názorové konflikty, na nichž Blažek vystavěl komický a ryze společenskokritický děj hry.

V zimním období se odehrávalo pokračování Bellanovy úspěšné adaptace *Rychlých šípů*, jak napovídal už sám název *Rychlé šípy 2 – Sněhová mise*. V jednoduchých, ale účelných kulisách malovaných hercem a výtvarníkem Adamem Novákem vydatně sněžilo, došlo v nich na koulovačku i lyžovačku, a Rychlé šípy si dokonce nadělily dárky pod improvizovaným stromčkem. Scéna, v níž Tonda Pírko (Aťka Janoušková) vrací odcizené dárky Rychlým šípům a chlápci ho na oplátku pozvou ke svému stromčku, dojmala diváky bez rozdílu věku. Bellan v ní s humorem vykreslil Mirka Dušína (Jiří Hána) jako lehce sobeckého egocentrika, který ve finále naděluje dárky především sám sobě.

Další hra líčící Vánoce jako období klidu a míru, v níž by se mělo zapomenout na malicherné spory a posílit partnerská i rodičovská pouta, je hra britského dramatika Jamese Goldmana *Lev v zimě* uvedená v divadle Rokoko v roce 2001 v režii Ondřeje Zajíce. Hra inspirovaná reálnými postavami anglických dějin vypráví o turbulentním vztahu Eleonory Aquitánské (Zdena Hadrbolcová) s Jindřichem II. Plantagenetem (Jan Vlasák). Odehrává se o Vánocích roku 1183 na hradě Chinon, kam Jindřich II. pozval nejen svou vězněnou manželku Eleonoru, ale též jejich tři syny, mezi nimiž hodlá vybrat následníka trůnu. Přes četné konflikty nakonec nástupce nezvolí, dochází ke smíru a k oslavě Vánoc v rodinném kruhu.

NA REPERTOÁRU MNOHÝCH DIVADEL SE V NADCHÁZEJÍCÍ ADVENTNÍ DOBĚ ZNOVU OBJEVÍ TITULY S VÁNOČNÍ TEMATIKOU. V MĚSTSKÝCH DIVADLECH PRAŽSKÝCH VYSTŘÍDÁ LONI NAPOSLEDY UVEDENÝ TITUL A OSEL NA NĚJ FUNĚL – VÁNOČNÍ PŘÍBĚH V REŽII MICHAELY HOMOLOVÉ NOVINKA JIŘÍHO JELÍNKA S NÁZVEM VÁNOCE U ČAPKŮ ANEB JAK KAREL A OLINKA VAŘILI ĎORT CUKROVÍ, A STANE SE TAK DALŠÍ V ŘADĚ INSCENACÍ, V NICH HRAJÍ HLAVNÍ ROLI VÁNOCE.

FOTO: VLADIMÍR SVOBODA

- 1 Henrik Ibsen: *Domeček pro panenky* (divadlo Rokoko, 1999)
Jiří Štěpnička (JUDr. Torvald Helmer)
a Marcela Peňázová (Nora)
Režie Jana Kališová
- 2 Jaroslav Foglar, Robert Bellan:
Rychlé šípy 2 – Sněhová mise (divadlo Rokoko, 2003)
Veronika Koudelková (Sněhová vločka)
Režie Robert Bellan
- 3 Jaroslav Foglar, Robert Bellan:
Rychlé šípy 2 – Sněhová mise (divadlo Rokoko, 2003)
Michal Kozelka (Rychlonožka), Adam Novák (Jindra Hojer), Kryštof Hádek (Jarka Metelka), Václav Jakoubek (Červenáček), Jiří Hána (Mírek Dušín) a Aťka Janoušková (Tonda Pírko)
Režie Robert Bellan
- 4 Vratislav Blažek: *Příliš štědrý večer* (divadlo Komedie, 1960)
Kresba Ladislava Svatoše v programu k inscenaci

FOTO: VIKTOR KRONBAUER

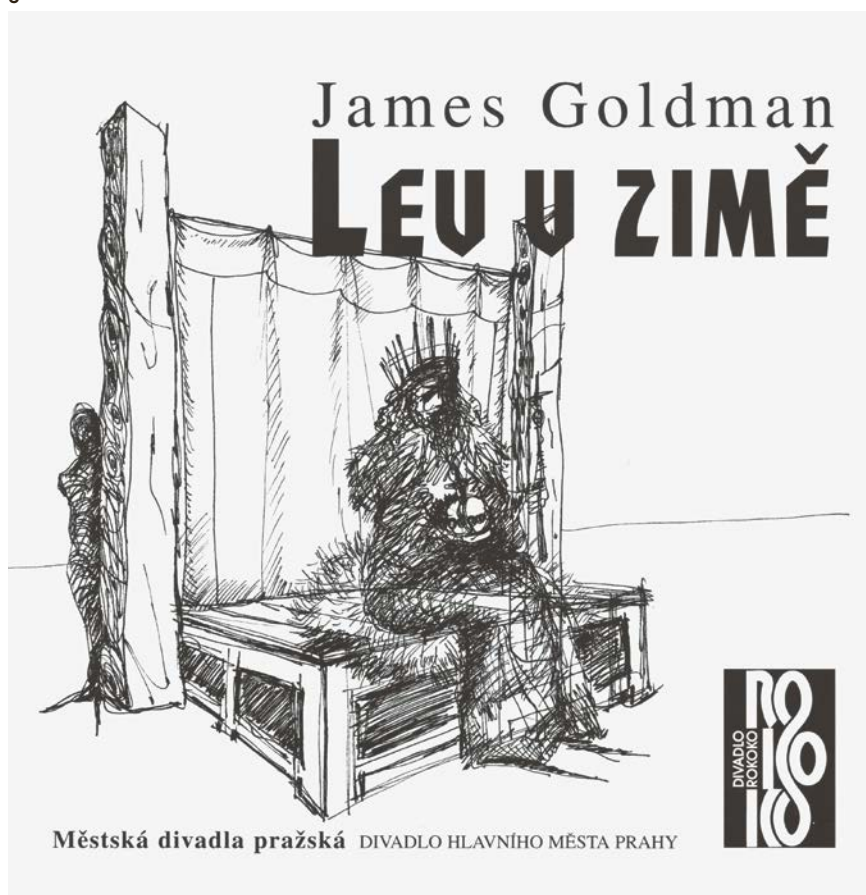

FOTO: VIKTOR KRONBAUER

ARCHIV MDP

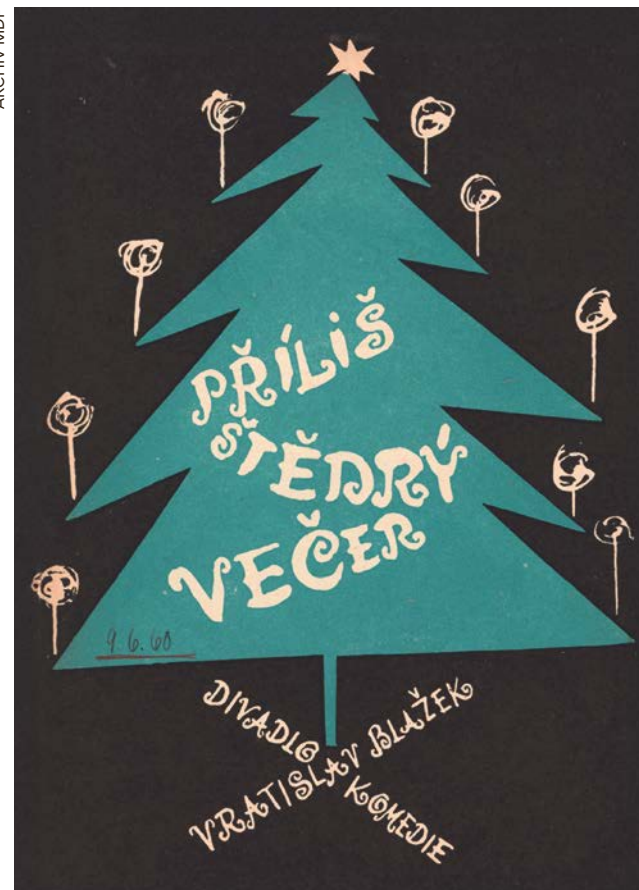
5
ARCHIV MDP6
FOTO: ALENA HRBKOVÁ

Mnohaletou stálící předvánočního repertoáru divadla ABC byly *České Vánoce* z pera dramatika Jiřího Janků. Původně se jednalo o besídku divadelního souboru CD 94, kterou autor rozpracoval do podoby plnohodnotné jevištní inscenace. V režii Petra Svojtky ji poprvé uvedlo kladenské divadlo a v roce 2006 se s novým obsazením objevila na repertoáru Městských divadel pražských. Osobitá adaptace vánočního příběhu přivedla diváky divadla ABC do nejmenované české venkovské hospody, v níž znužené štamgasty zvedla ze židlí zpráva o narození Spasitele, a spustila tak lavinu komických událostí. V představení zazněla řada více či méně známých koled a v závěru večera si diváci spolu s herci zazpívali oblíbené *Nesem vám noviny* a *Narodil se Kristus Pán*.

Zazpívat koledy si můžete i letos ve vánočním speciálu *Kroniky Městských divadel pražských*. Svátečním svařeným vínem provoněné setkání s Přemyslem Rutem, Markétou Potužákovou a jejich přáteli se koná 13. prosince na Malé scéně divadla ABC.

JUSTINA BARGEL KAŠPAROVÁ
autorka je archivářka MDP

7
FOTO: PETR KREJČÍ8
ARCHIV MDP9
FOTO: ALENA HRBKOVÁ10
FOTO: PATRIK BORECKÝ

- 5 James Goldman: *Lev v zimě* (divadlo Rokoko, 2001)
Autorkou kresby na programu k inscenaci je Eva Petriková / archiv MDP
- 6 Lev Nikolajevič Tolstoj: *Anna Karenina* (divadlo ABC, 2007)
Michaela Badinková (Anna Karenina) a Martin Mňahončák (Vronskij)
Režie Peter Gábor
- 7 Jiří Janků: *České Vánoce* (divadlo ABC, 2006)
Režie Petr Svojtka
- 8 Vratislav Blažek: *Příliš štědrý večer* (divadlo Komédie, 1960)
Obálka programu s ilustrací Ladislava Svatoše
- 9 Jiří Janků: *České Vánoce* (divadlo ABC, 2006)
Veronika Svojtková (Fanča), Kateřina Lojdová (Manča), Veronika Janků (Starostová), Hanuš Bor (Pastýř), Jiří Hána (Janek), Martin Písařík (Tomek), Zuzana Kajnarová (Anča) a Lukáš Jurek (Franta)
Režie Petr Svojtka
- 10 Šimon Olivětín: *A osel na něj funěl – Vánoční příběh* (divadlo Komédie 2019)
Denis Šafařík (Antonín Svoboda) a Tereza Těžká (Sára Ackermannová)
Režie Michaela Homolová

VASILIOS CHALEPLIS

až
obrazovky nás uklidňují
nekonečným pohybem těles
rendrovaná miska se třemi křížujícími se drahami
kterými putují tři glazurované kuličky
až vypojí elektřinu
budeme ty tři kuličky nosit na krku
a pokládat hlavy na opuštěné koleje
hledat jiskry brzdících vlaků
poslední den našeho života
se oběsíme na stromech vysokého napětí

MODERNÍ DIVADLO

na cestě leží liška bez hřbetu
naštěstí ho nacházím o pár kilometrů dál
jako kopec porostlý pícmi
ke kterému klusá
nový život hříběte
chytře dítě i hloupá kočka
sdílí hružu z civění do útrob vesmíru
alma je na východě jablko
a na západě duše
porcelánový je natažený krk dívky
která očima zachytává odrezky hvězd
když skončí předplatné světla
a nastoupí mraky
nemusíme nikam jít
planeta nám sama klouže pod nohama

2. ČÍSLO

dírou v obloze
nad oderskými vrchy
krouží paraglidisté
píšu do mraků své vzkazy zatímco
opodál řidiče škrtí dálnice

v zahradách asfaltových uzlů
hikikomori mladé stromky
které nikdo nenavštěvuje
jen dírou v obloze občas
zatlouaná věta plná přestálých slov

Ihota

na zárubních žehnáni křídou
bílou jako tvaroh s cukrem
kašpar melichar a baltazar 1996
první vzpomínky
těžká vůně kožené meruny
dědovy popraskané sandále a naftou nasáklá srst vlčáka
který hřídá místní autodílnu
drobné prsty
modré od kuliček temnoplodce
prababička se zmenšovala a zmenšovala
až byla menší než já
až z ní zbyla jen hrst černého popílku

kašpar melichar a baltazar 1999
fasáda bledá jako lokty od dumání
nad mladým životem
ztratil jsem svoje první hodinky a s nimi i pojem o čase
skákal do hromady pilin a představoval si
že saharské duny voní jako jabloňové dřevo
cesty jsem trávil na zadním sedadle tmavě fialové felicie
v představách pak za volantem modrostříbrné kachny
zaparkované na pastelovém obrázku
neznámé pařížské ulice
odkud mě pokaždé vytáhla vůně babiččina bořšče
stejně bych nevěděl kam jet

kašpar melichar a baltazar 2004
posed ve větvích staré jabloně
a matematická formule pomoci které jsem si spočítal
jestli mě spolužačka miluje
láska tehdy byla jen nejasné šimrání v žaludku
znásobené vysokým číslem
konečného výsledku
tisíce vystřelených diablek a žolíci utopení v kanastě
vůně ředidla a starých knih o alexandru makedonském
rex
král
jméno psa kterého nikdo nechtěl
až my
canis lupus familiaris můj první pes
miliáček rodiny vrchní olizovač uší
černý jako bukefalos
vyčůranější než čert
neposlouchal dokud ho děda nekopl do žeber

kašpar melichar a baltazar 2008
řev nesoucí se od mokřinky až k lesu
sousedka hledala svého manžela
ve vzduchu byl slabý odér chlůra a nahodilé mňoukání
kočky
pak ho našla
úporný jekot co se zahrzyl do krve
visel za nat' jako pastinák

doma se potraviny
krčí expirací
řepa v množném čísle
zavařená vakuovaná
posvátná
jako srdce k transplantaci
zbývají ti jen dvě minuty života
ale nádech resetuje hodiny
zaposlouchej se
na ulicích popravují poslední myšlenku
tvá ruka naposledy prohrábne přítomnost
a tiše se rozplyne
jako plechem pobitá ubytovna
proměněná v prach
bůh je největší developer
a ty konečně slyšíš
sebe jako modlitbu
portálem okna k tobě připutuje svět tak směšně malý
že si jeho atomy podáváme jako brko
malování plotu
šťětce se suší na slunci
a barví paprsky jako by
chtěly založit požár
mladí lidé umírají příliš brzy než aby je někdo bral vážně
barva pomalu odkapává na zapomenuté inzeráty které
přestárlí děti psávaly rukou
na obloze černá vítr

kruté vytrhnutý ze života
jako nahnílé jablko které konečně udolala gravitace
byl to alkoholik a nikdo ho neměl rád
ale pořád to byl člověk
několik dní napnuté lano povolil můj děda
a já to celé pozoroval
škvírou tenčí než moje nová občanka
od té doby vidím testrály
kašpar melichar a baltazar 2011
rudé květy pivoňek pod obecním tlapačem
diané okvětních listů orosené potem rána
ženský hlas ohlásil smrt
vypustil děsivé cikády ticha a ostré broky pámelníku
pak zprávu o smrti zopakoval
zvuk se nesl za hranice lhoty
a ztratil se v lánech věčnosti
a já věděl že to musí být pravda
tehdy jsem zjistil že smutek se jako veličina
nejspíše nikdy nepřestane rozmáhat
a že seznam věcí které jsem mu nestihl říct
už nikdy neproškrťám

děda umřel sám
v anonymním pokoji se špinavými záclonami
pohřební hostinu měl v mokřince
zbylý guláš skončil v mrazáku
na lepší časy
kašpar melichar a baltazar 2013
malé lahvičky alkoholu na půdě které ze zvědavosti
postupně ubývaly
opilost jako tvůrčí akt a měsíc jako kanvas lidské osamělosti
utápěl jsem se ve starých obrazech
v melancholických očích hráčky na lyru
v něžnostech lovné zvěře
ten rok jsme pohřbili rexe
babička ho nechala zastřelit protože byl starý a dělal
loučičky
lesklé jako kapř šupiny pod talířem hrachovky
popravu vykonal strýc
hodil mu na zem pískot a střelil ho do temene
krásná smrt

iluze vody
rosa v ranních vzletech můry
vůně čerstvého asfaltu nám trhá plíce
absenci terapie si každý řešíme po svém
já mám aretační šrouby v hlavě
ty převádíš své névy na mapy vzdálených hvězdokup
do labyrintu našeho mlčení
občas vložíme plátek citronu a zrnko himálajské soli
vznikne elektrolyt silný jen natolik
abychom nedokázali rozlišit mezi bdělostí a snem
součtu všeho ještě pořád říkáš bůh
viděla jsi a zažila je všechny
utrpení a radost
odvržení a přijetí
spíše se podířežeš ostrou muší
než abys evakuovala svá dlouhodobá rozhodnutí
do poslední sklenice s vodou jsi naložila
vyhřeznutý kořen monstery
květináč a vedle ní sklenička
symbol těla a utíkající duše
a toho že kopie bude vždycky horší
než prostě nic
válka
den barevný jak rozstřílení plameňáci
se šrapnely mladého hrášku
z modrých očí se ti valí
mochyně slz
jsi slabá jako elfka
vlny v našich šálcích
se přehupují přes okraje
za kterými se zbytečně umírá
holter slunce zaznamenává nepatrnou odchylku
v rytmu naší planety
šest tisíc mil
pro vás trampy byla duše
vrba sehnutá nad řekou
dynamit na poli tehdy bouchnul a ut'al hlavy třeshním
i když válka spotřebovala všechn oheň
soudruh ti na vojně vzal libru nefronů
a oběšencova hlava tě poznamenala jako čtyři kila
uranové rudy
tvá meditace
v plachetce s tvarohem
jednou jsem ti nechal na stole šest rovnoběžných sirek
a vrátil se k voru co přeluje nil
jódem pomalovaní jsme vypluli
s kouřem z ořechového listí v zádech
letos to bude přesně šest tisíc mil
od pevné půdy pod nohama

VASILIOS CHALEPLIS (*1993)

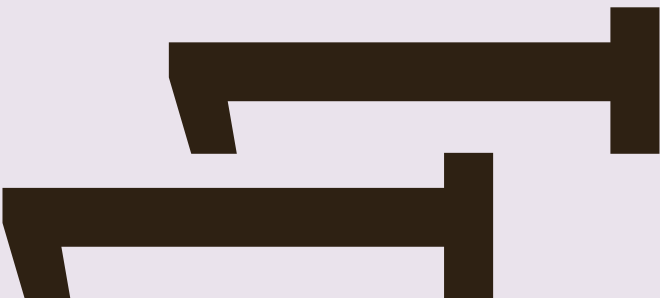
Patří mezi organizátory a propa-
gátory literárního života v Ostravě.
Věnuje se copywritingu, drama-
turgii a momentálně dokončuje
doktorský program Teorie a dějiny
české literatury na Ostravské
univerzitě. Spoluzaložil kulturní
platformu *Harakiri* a mezinárodní
literární festival *Inverze*. Také je
jedním z autorů knihy *111 míst
v Ostravě, která musíte vidět*
mapující dynamiku ostravského
života. Jeho básnické texty jsou
zastoupeny v antologiích i sbor-
nících (*Pandezie, Harakiri*)
a v prvním ostravském poezio-
matu. V dubnu 2023 mu v jeho
domácím nakladatelství vyšel
básnický debut *Flavedo*, za který
byl nominován na Cenu Jiřího
Ortena a v literární kategorii
Moravskoslezských uměleckých
Cen Jantar.

FOTO: HYNEK JAHODA

ABC

<u>1</u>	PÁ	19 . 00	L. Hellmanová LIŠTIČKY <i>+ Prohlídka zákulisí po představení</i>
<u>2</u>	SO	10 . 00	HERECKÁ DÍLNA PRO NEHERCE <i>Malá scéna ABC</i>
		19 . 00	W. Shakespeare ROMEO A JULIE
<u>3</u>	NE	19 . 00	L. Goldstein PAN HALPERN A PAN JOHNSON <i>Pronájem Divadla Ungelt</i>
<u>5</u>	ÚT	19 . 00	PETRA ČERNOCKÁ 75 <i>Pronájem</i>
<u>6</u>	ST	19 . 00	W. Shakespeare HAMLET <i>+ Lektorský úvod od 18.30 na Malé scéně</i>
<u>7</u>	ČT	10 . 00	W. Shakespeare HAMLET <i>Pro školy</i>
		19 . 00	L. Goldstein PAN HALPERN A PAN JOHNSON <i>Pronájem Divadla Ungelt</i>
<u>9</u>	SO	19 . 00	S. Žadan NOVÝ PRAVOPIS <i>Poetický večer v Kavárně ABC</i>
<u>12</u>	ÚT	19 . 00	A. Miller SMRT OBCHODNÍHO CESTUJÍCÍHO
<u>13</u>	ST	19 . 00	R. Sonogo, R. Giordano VÍM, ŽE VÍŠ, ŽE VÍM... <i>+ Prohlídka zákulisí po představení, předplatné skupiny V</i>
<u>16</u>	SO	17 . 00	E. Ferrante, A. De Angelis GENIÁLNÍ PŘÍTELKYNĚ
<u>17</u>	NE	19 . 00	W. Russell SHIRLEY VALENTINE
<u>18</u>	PO	19 . 00	E. Thompson NA ZLATÉM JEZEŘE
<u>19</u>	ÚT	19 . 00	K. Čapek BÍLÁ NEMOC
<u>20</u>	ST	19 . 00	D. Drábek, D. Král, T. Belko ELEFANTAZIE
<u>21</u>	ČT	19 . 00	L. Hellmanová LIŠTIČKY <i>+ Prohlídka zákulisí po představení</i>
<u>23</u>	SO	11 . 00	J. M. Barrie, D. Drábek PETR PAN <i>Rodinné představení</i>
<u>24</u>	NE	15 . 00	M. Vačkář, O. Havelka ZÍTRA SWING BUDE ZNÍTI VŠUDE
<u>25</u>	PO	11 . 00	S. Petrů OSVOBOZENÉ – TRENAŽÉR ČESKÉ POLITICKÉ SATIRY <i>Kronika pro školy na Malé scéně</i>
		19 . 00	M. Vačkář, O. Havelka ZÍTRA SWING BUDE ZNÍTI VŠUDE
<u>26</u>	ÚT	11 . 00	S. Petrů OSVOBOZENÉ – TRENAŽÉR ČESKÉ POLITICKÉ SATIRY <i>Kronika pro školy na Malé scéně</i>
		19 . 00	L. N. Tolstoj VOJNA A MÍR
<u>27</u>	ST	11 . 00	S. Petrů OSVOBOZENÉ – TRENAŽÉR ČESKÉ POLITICKÉ SATIRY <i>Kronika pro školy na Malé scéně</i>
		17 . 00	W. Russell SHIRLEY VALENTINE
<u>28</u>	ČT	11 . 00	S. Petrů OSVOBOZENÉ – TRENAŽÉR ČESKÉ POLITICKÉ SATIRY <i>Kronika pro školy na Malé scéně</i>
		19 . 30	K. Čapek BÍLÁ NEMOC Anglické titulky
<u>29</u>	PÁ	11 . 00	S. Petrů OSVOBOZENÉ – TRENAŽÉR ČESKÉ POLITICKÉ SATIRY <i>Kronika pro školy na Malé scéně</i>

MODERNÍ DIVADLO

ROKOKO

<u>1</u>	PÁ	19 . 00	F. Kafka PROMĚNA <i>+ Prohlídka zákulisí po představení</i>
<u>4</u>	PO	19 . 30	L. Trmíková ŽENY, DRŽTE HUBY! <i>Divadelní spolek JEDL</i>
<u>5</u>	ÚT	19 . 30	L. Trmíková MANŽELSKÁ HISTORIE <i>Divadelní spolek JEDL</i>
<u>7</u>	ČT	19 . 00	D. Kehlmann SOUSED <i>Zadáno</i>
<u>8</u>	PÁ	19 . 00	S. Germain KNIHA NOCÍ
<u>9</u>	SO	19 . 00	ROZPUSTILÁ NOC <i>Pronájem</i>
<u>10</u>	NE	17 . 00	J. Suchý, F. Havlík DR. JOHANN FAUST, PRAHA II, KARLOVO NÁM. 40
<u>11</u>	PO	19 . 00	S. Stone YERMA
<u>12</u>	ÚT	19 . 30	L. Trmíková SUZANNE RENAUD <i>Divadelní spolek JEDL</i>
<u>13</u>	ST	19 . 00	R. Schimmelpfennig PRASKLEJ SVĚT <i>+ Prohlídka zákulisí po představení</i>
<u>14</u>	ČT	19 . 00	D. Drábek HERECKÁ SOBOTNÍ NOCI
<u>15</u>	PÁ	19 . 00	J. Havlíček NEVIDITELNÝ
<u>16</u>	SO	19 . 30	L. Trmíková CASANOVA <i>Divadelní spolek JEDL</i>
<u>18</u>	PO	19 . 00	P. Handke ZDENĚK ADAMEC <i>Koprodukce s Divadlem DISK</i>
<u>19</u>	ÚT	19 . 00	Z. Salivarová HONZLOVÁ
<u>20</u>	ST	19 . 00	J. Silverman TEKOUCÍ PÍSKY
<u>21</u>	ČT	19 . 00	M. McDonagh PAN POLŠTÁŘ
<u>22</u>	PÁ	10 . 00	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ <i>Pro školy</i>
<u>23</u>	SO	18 . 00	PREMIÉRA T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ
<u>25</u>	PO	19 . 30	H. Ibsen, L. Trmíková, M. Hejl IBSEN/PŘÍZRAKY <i>Divadelní spolek JEDL</i>
<u>26</u>	ÚT	19 . 00	D. Ivanov-Kapitana NEOBVYKLÁ SHOW <i>Pronájem</i>
<u>27</u>	ST	19 . 00	F. Kafka PROMĚNA <i>+ Prohlídka zákulisí po představení</i>
<u>28</u>	ČT	19 . 00	P. Handke ZDENĚK ADAMEC <i>Koprodukce s Divadlem DISK</i>
<u>29</u>	PÁ	19 . 00	D. Jařab ČURDA, HRDINA JEDNÉ PROHRY
<u>30</u>	SO	19 . 30	L. Trmíková CASANOVA <i>Divadelní spolek JEDL</i>

**AKTUÁLNÍ INFORMACE
O PROGRAMU
NALEZNETE NA
WWW.
MESTSKADIVADLA
PRAZSKA.CZ**

**ZMĚNA PROGRAMU
VYHRAZENA**

představení v rámci ukrajinského programu

KOMEDIE

<u>1</u>	PÁ	10 . 00	T. Jarkovský, J. Vašíček podle Sofokla ANTIGONA <i>Pro školy, koprodukce s Divadlem Drak</i>
		19 . 30	Ch. Josephine JÁ, JOHAN*A <i>+ Lektorský úvod od 19.00, anglické titulky</i>
<u>2</u>	SO	19 . 30	L. Vagnerová LEŠANSKÉ JESLIČKY <i>Lenka Vagnerová & Company</i>
<u>4</u>	PO	19 . 30	L. Vagnerová MYSTICAL SELF <i>Koprodukce s Lenka Vagnerová & Company, Festival Bread & Dance</i>
<u>5</u>	ÚT	16 . 30	L. Vagnerová PANOPTIKUM <i>Koprodukce s Lenka Vagnerová & Company, Festival Bread & Dance</i>
<u>6</u>	ST	19 . 30	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS <i>Anglické titulky</i>
<u>8</u>	PÁ	19 . 00	LA BATALLA (SOUBOJ DRAMATIKŮ) 2024 <i>3. ročník setkání se současným španělským dramatem</i>
<u>9</u>	SO	19 . 30	V. Woolfová ORLANDO <i>+ Lektorský úvod od 19.00</i>
<u>11</u>	PO	18 . 00	J. Maksymov TESLA <i>Anglické titulky</i>
<u>12</u>	ÚT	9 . 30	J. Maksymov TESLA <i>Pro školy</i>
		19 . 30	L. von Trier, D. Alighieri KOMEDIE JACK STAVÍ DŮM
<u>13</u>	ST	19 . 30	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS <i>Anglické titulky</i>
<u>16</u>	SO	20 . 00	PRAŽSKÝ DIVADELNÍ FESTIVAL NĚMECKÉHO JAZYKA <i>Pronájem</i>
<u>17</u>	NE	20 . 00	PRAŽSKÝ DIVADELNÍ FESTIVAL NĚMECKÉHO JAZYKA <i>Pronájem</i>
<u>18</u>	PO	19 . 30	L. Martínez ČERVOTOČ <i>+ Lektorský úvod od 19.00, Činoherní studio Ústí nad Labem</i>
<u>19</u>	ÚT	19 . 30	podle M. Shelleyové FRANKENSTEIN <i>+ Videolektorský úvod od 19.00, anglické titulky</i>
<u>20</u>	ST	10 . 00	podle M. Shelleyové FRANKENSTEIN <i>Pro školy</i>
		15 . 00	podle M. Shelleyové FRANKENSTEIN <i>Klub mladého diváka + videolektorský úvod od 14.30</i>
<u>23</u>	SO	14 . 00	J. Potůček ARCHITEKTURA A HISTORIE DIVADLA KOMEDIE <i>Architektonická prohlídka</i>
<u>25</u>	PO	19 . 30	A. Huxley KRÁSNÝ NOVÝ SVĚT <i>Anglické titulky, pro předplatitele a členy klubu První řada za 150 Kč</i>
<u>26</u>	ÚT	19 . 30	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS <i>Anglické titulky</i>
<u>27</u>	ST	19 . 30	V. Woolfová ORLANDO
<u>29</u>	PÁ	19 . 30	L. Vagnerová RIDERS <i>Koprodukce s Lenka Vagnerová & Company</i>

3KINO ART PASÁŽ

<u>3</u>	NE	11 . 00	HERECKÉ DUŠIČKY <i>Komentovaná procházka</i>
<u>22</u>	PÁ	19 . 30	A. Turlo CAFÉ 1933 <i>Poslední uvedení, Pasáž v domě U Nováků</i>

LIŠTIČKY
LILLIAN HELLMANOVÁ
REŽIE: MICHAL DOČEKAL

Rok 1900, jih Spojených států amerických. Hubbardovi mají nový projekt. Jejich firma obchoduje s bavlnou už druhou generací, ale to už jim nestačí. Aby mohli firmu rozšířit, musí každý ze tří sourozenců složit svůj podíl. Ben a Oskar peníze mají. Ted' je řada na Regině: má přesvědčit svého manžela, aby do společného podniku investoval. Jenže Horác v poslední době leccos přehodnotil. Rodinných nerovných kšeftů už má plné zuby. Začíná manželský souboj na život a na smrt...

ABC 1. 11. 19.00, 21. 11. 19.00

FRANKENSTEIN
PODLE MARY SHELLEYOVÉ
REŽIE: JAKUB MAKSYMOW

Inscenace na motivy kultovního románu Mary Shelleyové zdůrazňuje dualitu stvořitele a potomstva, ženy a muže, života a smrti. A také si klade otázku, zda člověka formuje genetika, nebo prostředí. Vítejte na svatební oslavě, která každým dalším okamžikem silněji naznačuje, že Viktor Frankenstein a jeho snoubenka Elizabeta budou žít šťastně až po smrti. Inscenace o stvoření, ve které se snoubí divadelní a filmový jazyk. Tři herci oživují hmotu, předmětům dodávají nevidané významy a k tomu jim hraje dvojhlasná kapela.

KOMEDIE 19. 11. 19.30, 20. 11. 15.00

ABC

<u>1</u> NE	17 . 00	E. Ferrante, A. De Angelis GENIÁLNÍ PŘÍTELKYNĚ
<u>2</u> PO	19 . 30	K. Čapek BÍLÁ NEMOC
<u>4</u> ST	19 . 30	A. Miller SMRT OBCHODNÍHO CESTUJÍCÍHO
<u>5</u> ČT	18 . 30	MÍSTA DŮVĚRNÝCH POTKÁNÍ <i>Pro členy klubu První řada</i>
<u>7</u> SO	19 . 00	PREMIÉRA S. Petrů JEŽEK
<u>8</u> NE	19 . 00	K. Čapek BÍLÁ NEMOC <i>Anglické titulky</i>
<u>9</u> PO	19 . 00	W. Shakespeare ROMEO A JULIE
<u>10</u> ÚT	19 . 00	R. Sonogo, R. Giordano VÍM, ŽE VÍŠ, ŽE VÍM... <i>+ Prohlídka zákulisí po představení</i>
<u>11</u> ST	19 . 00	W. Russell SHIRLEY VALENTINE
<u>12</u> ČT	19 . 00	DERNIÉRA D. Drábek, D. Král, T. Belko ELEFANTAZIE
<u>13</u> PÁ	10 . 00	S. Petrů JEŽEK <i>Pro školy</i>
	18 . 00	P. Rut KOLEDUJEME SI – VÁNOČNÍ SPECIÁL <i>Kronika MDP na Malé scéně</i>
<u>14</u> SO	19 . 00	S. Petrů JEŽEK <i>+ Lektorský úvod od 18.30 na Malé scéně</i>
<u>16</u> PO	19 . 00	L. N. Tolstoj VOJNA A MÍR
<u>17</u> ÚT	19 . 00	W. Shakespeare HAMLET <i>+ Lektorský úvod od 18.30 na Malé scéně</i>
<u>18</u> ST	10 . 00	S. Petrů JEŽEK <i>Pro školy</i>
	19 . 00	E. Thompson NA ZLATÉM JEZEŘE
<u>19</u> ČT	19 . 00	N. V. Gogol REVIZOR <i>Zadáno</i>
<u>20</u> PÁ	19 . 00	L. Hellmanová LIŠTIČKY
<u>21</u> SO	17 . 00	W. Russell SHIRLEY VALENTINE
<u>27</u> PÁ	19 . 00	L. Hellmanová LIŠTIČKY
<u>28</u> SO	17 . 00	E. Ferrante, A. De Angelis GENIÁLNÍ PŘÍTELKYNĚ
<u>29</u> NE	15 . 00	S. Petrů JEŽEK
<u>30</u> PO	19 . 00	M. Vačkář, O. Havelka ZÍTRA SWING BUDE ZNÍTI VŠUDE
<u>31</u> ÚT	14 . 00	E. Thompson NA ZLATÉM JEZEŘE
	18 . 00	E. Thompson NA ZLATÉM JEZEŘE

ROKOKO

<u>1</u> NE	14 . 00	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ
<u>2</u> PO	19 . 00	DERNIÉRA R. Schimmelpfennig PRASKLEJ SVĚT <i>+ Lektorský úvod od 18.30</i>
<u>3</u> ÚT	19 . 00	D. Kehlmann SOUSED
<u>4</u> ST	19 . 00	S. Germain KNIHA NOCÍ <i>+ Lektorský úvod od 18.30, prohlídka zákulisí po představení</i>
<u>5</u> ČT	19 . 00	50. REPRÍZA D. Drábek HEREČKA SOBOTNÍ NOCI
<u>6</u> PÁ	19 . 30	L. Trmíková SOUKROMÉ ROZHOVORY <i>Divadelní spolek JEDL</i>
<u>7</u> SO	19 . 30	L. Trmíková CASANOVA <i>Divadelní spolek JEDL</i>
<u>8</u> NE	14 . 00	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ
	16 . 30	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ
<u>9</u> PO	19 . 30	L. Trmíková ŽENY, DRŽTE HUBY! <i>Divadelní spolek JEDL</i>
<u>10</u> ÚT	8 . 45	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ <i>Pro školy</i>
	10 . 45	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ <i>Pro školy</i>
	19 . 00	DERNIÉRA J. Suchý, F. Havlík DR. JOHANN FAUST, PRAHA II, KARLOVO NÁM. 40
<u>11</u> ST	8 . 45	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ <i>Pro školy</i>
	10 . 45	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ <i>Pro školy</i>
	19 . 00	50. REPRÍZA Z. Salivarová HONZLOVÁ
<u>12</u> ČT	8 . 45	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ <i>Pro školy</i>
	10 . 45	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ <i>Pro školy</i>
	15 . 00	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ <i>Klub mladého diváka</i>
<u>13</u> PÁ	8 . 45	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ <i>Pro školy</i>
	10 . 45	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ <i>Pro školy</i>
	19 . 00	J. Havlíček NEVIDITELNÝ
<u>14</u> SO	19 . 00	F. Kafka PROMĚNA
<u>15</u> NE	14 . 00	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ
	16 . 30	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ
<u>17</u> ÚT	8 . 45	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ <i>Pro školy</i>
	10 . 45	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ <i>Pro školy</i>
<u>18</u> ST	8 . 45	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ <i>Pro školy</i>
	10 . 45	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ <i>Pro školy</i>
	19 . 00	D. Drábek HEREČKA SOBOTNÍ NOCI
<u>19</u> ČT	8 . 45	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ <i>Pro školy</i>
	10 . 45	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ <i>Pro školy</i>
<u>20</u> PÁ	8 . 45	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ <i>Pro školy</i>
	10 . 45	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ <i>Pro školy</i>
<u>22</u> NE	14 . 00	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ
	16 . 30	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ
<u>23</u> PO	11 . 00	T. Lexová, J. Jelínek VÁNOCE U ČAPKŮ
<u>28</u> SO	19 . 00	M. McDonagh PAN POLŠTÁŘ
<u>29</u> NE	19 . 00	E. Kishon ODDACÍ LIST
<u>30</u> PO	19 . 00	J. Silverman TEKOUCÍ PÍSKY <i>+ Lektorský úvod od 18.30</i>
<u>31</u> ÚT	15 . 00	D. Kehlmann SOUSED
	18 . 00	D. Kehlmann SOUSED

KOMEDIE

<u>2</u> PO	15 . 00	T. Jarkovský, J. Vašíček podle Sofokla ANTIGONA <i>Klub mladého diváka</i>
	19 . 30	T. Jarkovský, J. Vašíček podle Sofokla ANTIGONA <i>+ Lektorský úvod od 19.00, anglické titulky</i>
<u>3</u> ÚT	10 . 00	T. Jarkovský, J. Vašíček podle Sofokla ANTIGONA <i>Pro školy</i>
	19 . 30	V. Woolfová ORLANDO <i>+ Lektorský úvod od 19.00</i>
<u>5</u> ČT	19 . 30	L. Vagnerová LEŠANSKÉ JESLIČKY <i>Lenka Vagnerová & Company</i>
<u>6</u> PÁ	19 . 30	L. Vagnerová GOSSIP <i>Lenka Vagnerová & Company</i>
<u>9</u> PO	10 . 00	A. Huxley KRÁSNÝ NOVÝ SVĚT <i>Pro školy</i>
	19 . 30	A. Huxley KRÁSNÝ NOVÝ SVĚT <i>Anglické titulky</i>
<u>10</u> ÚT	19 . 30	L. von Trier, D. Alighieri KOMEDIE JACK STAVÍ DŮM <i>+ Lektorský úvod od 19.00</i>
<u>11</u> ST	19 . 30	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS <i>Anglické titulky</i>
<u>14</u> SO	19 . 30	L. Vagnerová PANOPTIKUM <i>Koprodukce s Lenka Vagnerová & Company</i>
<u>16</u> PO	19 . 30	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS <i>Anglické titulky</i>
<u>18</u> ST	19 . 30	podle M. Shelleyové FRANKENSTEIN <i>+ Videolektorský úvod od 19.00, anglické titulky</i>
<u>19</u> ČT	10 . 00	podle M. Shelleyové FRANKENSTEIN <i>Pro školy</i>
	20 . 00	V. Woolfová ORLANDO <i>+ Lektorský úvod od 19.30</i>
<u>26</u> ČT	19 . 30	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS <i>Anglické titulky</i>
<u>28</u> SO	15 . 00	J. Maksymov TESLA <i>Anglické titulky</i>
<u>31</u> ÚT	17 . 00	L. Vagnerová PANOPTIKUM <i>Koprodukce s Lenka Vagnerová & Company</i>

AKTUÁLNÍ INFORMACE
O PROGRAMU
NALEZNETE NA

WWW.
MESTSKADIVADLA
PRAZSKA.CZ

ZMĚNA PROGRAMU
VYHRAZENA

  představení v rámci ukrajinského programu

PANOPTIKUM
LENKA VAGNEROVÁ & COMPANY
REŽIE A CHOREOGRAFIE: LENKA VAGNEROVÁ

Taneční inscenace *Panoptikum* je o strachu z cizího a neznámého, o tom, co vše jsme schopni prodat a za jakou cenu, o hranicích a morálních hodnotách stojících na zisku, o zábavě bez zábavy, o osamělosti, ale i o smíchu, odvaze, snech, lidské důstojnosti, kouzelníkovi a reflektorech. A co když slavná show přestává být atraktivní? Co když už není účinkující předmětem výnosného podnikání, stává se břemenem a je potřeba se jej zbavit? V jakých situacích ztrácí lidská duše hodnotu?

KOMEDIE 14. 12. 19.30, 31. 12. 17.00

ŽENY, DRŽTE HUBY!
DIVADELNÍ SPOLEK JEDL
LUCIE TRMÍKOVÁ
REŽIE: JAN NEBESKÝ

Růžena Vacková. Profesorka, archeoložka, kunsthistorička, politická vězeňkyně, učitelka na univerzitě i na záchodech ve vězení. Inscenace o ženě, kterou nesrovnal do latě ani šestnáctiletý komunistický žalář. Odmítala žádat o udělení milosti. Pro spoluvězeňkyně byla celé ty roky majákem v bouři. Viděla „boží jiskru“ v každé vězenkyni – zlodějce, kurvě i vražedkyni, nejen ve svých spřízněných politických.

ROKOKO 9. 12. 19.30

HESTER, Helen & SRNICEK, Nick. *Až skončí práce: Dějiny domácnosti a boje za volný čas*. Praha: Alarm, 2024, 261 s.

ZAHÁLKA A VOLNÝ ČAS UŽ NEJSOU IDEÁLEM

Je to už více než čtvrtstoletí, co americká socioložka Juliet B. Schor publikovala práci nazvanou *Přepřacovaný Američan: Nečekaný úpadek volného času*. Zatímco hroutící se východní blok, plody křemíkové revoluce a rozkvétající ekonomická i kulturní globalizace společně dávaly počátku devadesátých let 20. století příslib svobodné a nadějeplné budoucnosti, Schor již tehdy upozorňovala, že i přes rozvoj produktivity práce neubývá. Naopak – Američané pracují delší dobu než v minulosti. Všeobecné přesvědčení, že se západní svět definitivně proměňuje v ráj pohodlí, seberealizace a volného času, dostával trhliny. A nová a inspirativní knížka socioložky Helen Hester a filosofa Nicka Srnicka *Až skončí práce* potvrzuje, že neuspokojivá situace se nejen nezlepšila, ale prohloubila na více frontách.

Hester a Srnicek tvoří nejen výraznou intelektuální dvojici, ale jsou rovněž partneři v soukromém životě a mají spolu malé děti. Tato informace je důležitá proto, že hlavní argumentace knížky se točí právě kolem toho, co se děje mimo naše hlavní pracovní poměry – v domácnosti. Zatímco televizní zpravodajství plní nadějeplné zkažky o vzestupu umělé inteligence a robotů, kteří brzy nahradí lidskou práci, a my nebudeme vědět, co máme dělat s nadálým volným časem, kniha předkládá chmurnější obraz.

Ve výrobě dnes v západních zemích pracuje již jen poměrně malé množství lidí a dělnická třída, které robotika ulehčí nejvíce, mizí. Většina míst v budoucnosti nebude patřit vysoce kvalifikovaným silám

řízení automatizovaných procesů, ale oblasti tzv. sociální reprodukce: zdravotnictví, péči o staré a nemocné, vzdělávání, ubytování, sociální práci. Tedy té části pracovního trhu, která je dlouhodobě podceňovaná, mizerně placená a do níž mají technologie jen omezený přístup, a to i pro naše předsudky, že s lidmi mají pracovat zase jenom lidé.

S tím se spojuje i paradoxní skutečnost, že s novými technologiemi a rozvojem vědy se neulevilo našim domácnostem, ale naopak – domácími pracemi netrávíme času méně než dříve. Nejprve průmyslová revoluce a poté i nástup neoliberalismu v sedmdesátých letech 20. století individualizovaly péči reprezentovanou vzorné naklizeným a provoněným domovem (o který se samozřejmě starají především ženy). S nástupem ekonomiky lidského kapitálu zaměřené na rozvoj lidských kompetencí v posledních desetiletích se však zvláště rodičům ještě přidalo ohromné množství nových povinností. Je potřeba připravit děti na soutěž v ekonomice zaměřené na osobní výkon a nejlépe jim kromě vzdělání, výchovy a tělesné kondice dodat i zdravý životní styl, zajímavé koníčky, rozvíjet nevšední talenty a posilovat jejich osobnost tak, aby mezi ostatními zazářily. A morální požadavek seberozvoje dopadá tvrdě i na rodiče: také jejich volný čas musí být produktivní (nesedte u té televize!) a z každého koníčku, ať už jím je vaření exotických specialit, úklid podle Marie Kondy, nebo treky po lidskou nohou sotva dotčených horských destinacích (a následně blogování o tom, jak úžasně to člověka změní), učinit takřka profesionální činnost.

Zaneprázdnění se stalo sociální normou. Lidé se naučili, že „*klíčové je působit produktivně, chceme-li prokázat svůj přínos pro společnost*“. Jde o zdání, ne realitu. Ve světě internetových platforem, z nichž jsou sociální sítě jen tou nejviditelnější skořápkou, se navíc tahle soutěž sebe prezentace stala komoditou, s níž obchodují nadnárodní korporace stejně jako s našimi osobními daty. Zahálka a volný čas už nejsou ideálem, jako tomu bylo na počátku průmyslové revoluce, kdy se vyšší třídy chtěly podobat aristokracii. Navzdory ekonomickým a technologickým možnostem, které máme, anebo možná právě kvůli nim, se stírá rozdíl mezi domovem a prací a my jsme nuceni zvedat telefony v devět hodin večer a šéfové očekávají, že pokyny v e-mailu zpracujeme přes noc.

Problematické je i to, že mnoho z péče, kterou lze dělat kolektivně či institucionálně, přenáší současná společnost imperativem „dobré matky“ či „dobrého otce“ do domácností. To se dobře projevilo za pandemie, včetně negativních důsledků – nárůstu domácího násilí, depresí, psychických problémů. Stačí si představit rodiče, který se doma snaží odpovídat na pracovní e-maily, zatímco kolem něj křepčí jeho malé dítě, *jemuž se péče má plně věnovat*. Ani jedno z toho nelze dělat pořádně. Takže i když jsme čím dál zaneprázdněnější, rozhodně ne produktivnější. Nemluvě o tom, že zvláště tato domácí práce je stále výrazně genderovaná – týká se především žen.

Řešení? Nesnadné, ale nasnadě: úplně otočit náš pohled na práci. A to nejen na tu námezdni, charakterizovanou dvojím podřízením – svěvoli nadřízených a tlaku neosobního trhu. Ale i na neviditelnou, domácí práci, na všechny ty sociální a politické imperativy „dobrých rodičů“, „seberozvoje“ a „osobní odpovědnosti“. Hester a Srnicek nabízejí odlišnou vizi *postpracovního světa*, kdy bude naše svoboda definována skutečně volným časem, v němž můžeme být svobodní. Jak tuto svobodu poznáme? Ne tím, že nastane všeobecné flákání – ale že se budeme moci věnovat tomu, *co doopravdy chceme a co nám dává smysl*. Historik a sociolog Aaron Benanav to skvěle popsal, když vymezil *bojnost* jako společenský vztah založený na principu, že „*v žádném z našich vztahů nebudou v sázce prostředky naší existence*“. Jinými slovy – nikdo nás nebude moci nutit do nočního odpovídání na e-maily, podřizování se nesmyslným příkazům nebo platit si osobního kouče jen proto, že jinak bychom neměli peníze a nepřežili. Co bude, *až skončí práce*? Svoboda bez dominance, v níž si budeme moci klást tu jedinou, ale nejtěžší otázku: „*Jak naložíme se svým časem*?“

Nakladatelství Alarm je třeba pográtovat k promptnímu vydání tak důležitého svědectví o našich časech v překladu Terezy Stejskalové.

JAN MOTAL

autor je filosof a religionista

Je kultura dostatečně aktivní v rozvoji zdravé občanské společnosti?

Zveme vás na mezinárodní konferenci

STŘED ZÁJMU:

Kultura v nejisté době

Save the date
7/11/2024

Divadlo Pod Palmovkou

ČEKÁME DÍTĚ
MATEŘSKA
VRACÍM SE DO PRÁCE
PODNIKÁM
ROZVÁDÍME SE
SAMÍ S DĚTMI

Průvodce zákony pro rodiče

ZDARMA

Přehledné, čtivé a srozumitelné shrnutí právních předpisů souvisejících s rodičovstvím.

Ke stažení ZDARMA na www.aperio.cz

Aperio Společnost pro zdravé rodičovství

VENUŠE V KRAJINĚ SNŮ

SPOLEČNÁ VÝSTAVA VAVŘINCE VYORALA, ANNY HUŠKOVÉ A MICHAELA JANA BUBLÍKA V DIVADLE KOMEDIE POTRVÁ DO 20. PROSINCE 2024.

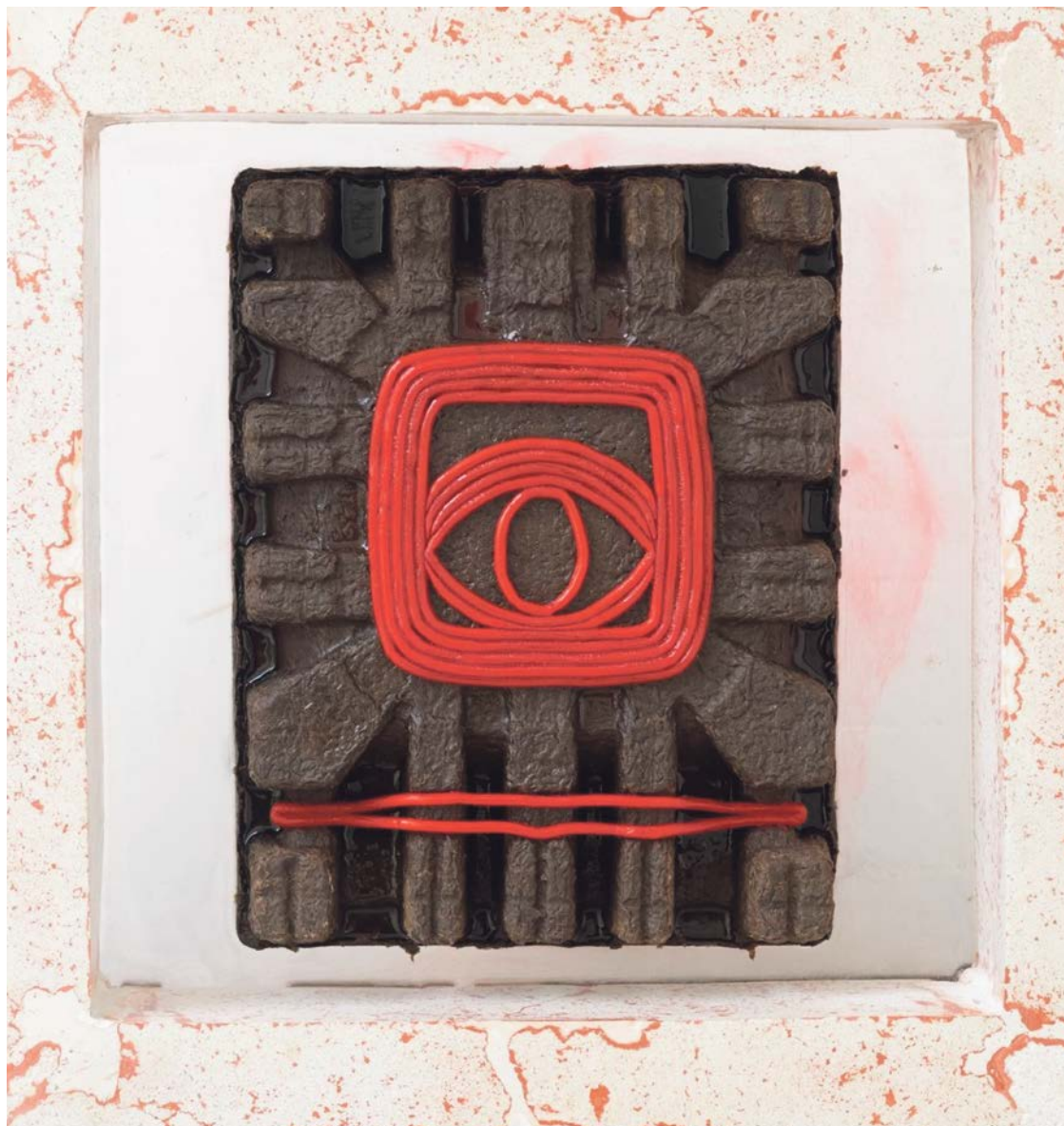

MICHAEL JAN BUBLÍK (*2000)

Absolvoval obor řezbářství a produktový design na Střední uměleckoprůmyslové škole v Praze. Od roku 2019 studuje v ateliéru sochařství pod vedením Lukáše Rittsteina a Michala Cimaly na AVU. Vizualita jeho sochařského díla je založena na využití tradičních – dřevo, kov, vosk, keramika a hlína – i odpadových nebo nalezených materiálů, které začleňuje do svých soch a objektů. Vědomě ve svém díle tematizuje nedokončenost a deformaci, pohyb a živost.

V zákoutích divadla Komédie se tentokrát představí tři výtvarníci nejmladší generace. Jejich díla spojují křehkost a pomíjivost, zobrazování tužeb, a to těch z říše snů i těch reálných, tělesných. Mlhavý opar surreálních soch Vavřince Vyoralu se protíná s ladnými liniemi a zřetelnými konturami ženských těl, doslova se zadírajících pod kůži, na fotografiích Anny Huškové. Tušené motivy, které mohou vyvolat rozmanité evokace vnímatelů, se prolínají s čistě a pevně zobrazeným ženským tělem. Nahota a obnaženost žen jsou vnitřní i vnější. Stávají se subjekty i objekty, materiálem i božstvem. Rodí a rodí se v krajině: vyplouvají z mramorového obložení divadla, samy stvořeny z hlíny, sádry, pryskyřice, kovu. Svět naší výstavy není ale vyčleněn pouze jím, zahajují ji dva ostří *Pozorovatelé* Michaela Jana Bublíka a uzavírá majestátní *Polyamorf* Vavřince Vyoralu. Svět se tak stává téměř úplným.

LENKA DOMBROVSKÁ
programová kurátorka Komédie

MICHAEL JAN BUBLÍK:
SPÁNEK (2024)
beton, papír,
pryskyřice a vosk